

Stuknummer: S2011-03641

UITGANGSPUNTENNOTITIE

Bestemmingsplan Buitengebied Tytsjerksteradiel

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1. Inleiding	4
2. Opbouw notitie	4
<i>Achtergronden en beleid bestemmingsplan Buitengebied</i>	5
1. Inleiding: Toekomst in en van het buitengebied	5
2. Trends en ontwikkelingen	5
crisis	5
landbouw en economische diversiteit	6
demografische ontwikkelingen	6
duurzaamheid	6
water	7
3. Hoofdlijnen bestaand kaderstellend beleid voor het buitengebied: Streekplan en Structuurvisie	8
streekplan	8
structuurvisie	8
4. Beleid voor het bestemmingsplan Buitengebied.....	9
4a. algemeen	9
4b. landbouw.....	9
4b1. provinciaal beleid landbouw	10
4b2. intergemeentelijk beleid landbouw	10
4b3. gemeentelijk beleid landbouw	11
4b4. beleid voor de landbouw in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied	13
4c. recreatie & toerisme	13
4c1. provinciaal beleid recreatie en toerisme	13
4c2. (inter) gemeentelijk beleid recreatie en toerisme:.....	14
4c3. gemeentelijk beleid recreatie en toerisme:	14
4c4. beleid voor recreatie en toerisme in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied..	14
4d. wonen	16
4d1. provinciaal beleid wonen	16
4d2. (inter) gemeentelijk beleid wonen.....	16
4d4. beleid voor wonen in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.....	17
4e. overige niet-agrarische bedrijvigheid	19
4e1. provinciaal beleid overige niet-agrarische bedrijvigheid.....	19
4e2. (inter) gemeentelijk beleid overige niet-agrarische bedrijvigheid.....	20
4e3. beleid voor niet-agrarische bedrijvigheid in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.	20
4f. natuur	20
4f1. europees natuurbeleid.....	20
4f2. rijks natuurbeleid	21
4f3. provinciaal natuurbeleid.....	21
4f4. gemeentelijk natuurbeleid.....	22
4f3. beleid voor natuur in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied	23
4g. landschap.....	23
4g1. rijks beleid.....	23
4g2. provinciaal beleid.....	23
4g3. gemeentelijk beleid.....	25
4g4. beleid voor landschap in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied	27
5. Uitgangspunten voor het nieuwe plan Buitengebied	28
5a. algemeen	28
5b. landbouw.....	28
5b1. beleid voor de landbouw in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied	28
5b2. 'discussiepunten' landbouw.....	29

5b3. schema 'regelgeving' landbouw	29
5c. recreatie & toerisme	31
5c1. beleid voor recreatie en toerisme in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied..	31
5c2. 'discussiepunten' recreatie en toerisme.....	32
5c3. schema 'regelgeving' recreatie en toerisme	32
5d. wonen	33
5d1. beleid voor wonen in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.....	33
5d2. 'discussiepunten' wonen.....	36
5d3. schema 'regelgeving' wonen	36
5e. overige niet-agrarische bedrijvigheid	37
5e1. beleid voor niet-agrarische bedrijvigheid in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.	37
5e2. 'discussiepunten' overige niet-agrarische bedrijvigheid	38
5e3. schema 'regelgeving' overige niet-agrarische bedrijvigheid.....	38
5f. natuur	39
5f1. beleid voor natuur in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied	39
5f2. 'discussiepunten' natuur.....	39
5f3. schema 'regelgeving' natuur.....	39
5g. landschap.....	40
5g1. beleid voor landschap in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied	40
5g2. 'discussiepunten' landschap.....	40
5g3. schema 'regelgeving' landschap	40

1. Inleiding

In deze notitie wordt een aantal uitgangspunten voor het nieuwe bestemmingsplan buitengebied geformuleerd.

Rijks-, provinciaal en gemeentelijk (ruimtelijk) beleid vormen de basis voor deze uitgangspunten.

Het zwaartepunt van de notitie ligt in hoofdstuk 5. Daar worden themagewijs uitgangspunten geformuleerd, discussiepunten aangekaart en huidige regelgeving vergeleken met toekomstige regelgeving.

2. Opbouw notitie

De notitie is als volgt opgebouwd:

Hoofdstuk 1 vormt een korte inleiding.

In hoofdstuk 2 worden enkele trends en ontwikkelingen aangestipt, die van invloed zijn op het beleid, dat voor het buitengebied wordt geformuleerd.

In hoofdstuk 3 worden de hoofdlijnen van het kaderstellend beleid uit Streekplan en Structuurvisie weergegeven.

Hoofdstuk 4 geeft een thematische uitwerking van het rijks-, provinciale en gemeentelijk (ruimtelijk) beleid, dat de basis vormt voor het in het bestemmingsplan Buitengebied op te nemen beleid.

In hoofdstuk 5 wordt thematisch het beleid weergegeven zoals dat in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied zal worden opgenomen. Daarbij wordt een aantal vraag- en discussiepunten aangekaart. Het betreft vaak onderwerpen die de burgers/bedrijven rechtstreeks raken en/of politiek/bestuurlijk 'gevoelige' onderwerpen.

Verder worden in tabellen de overeenkomsten en verschillen tussen het huidige regelingen en de toekomstige regelingen voor het buitengebied inzichtelijk gemaakt.

Achtergronden en beleid bestemmingsplan Buitengebied

1. Inleiding: Toekomst in en van het buitengebied

Het buitengebied verandert, dat op zich is niets nieuws. Wat wel nieuw is zijn de omstandigheden waardoor dit gebeurt. Ten tijde van het maken van het nieuwe bestemmingsplan voor het buitengebied kunnen diverse trends en ontwikkelingen worden geconstateerd. Hieronder worden de belangrijkste van die trends en ontwikkelingen kort besproken.

Bij het kijken naar trends en het inventariseren van feiten en beleidsontwikkelingen is overleg gepleegd en contact geweest met een groot aantal instanties; zoals andere overheden, nutsbedrijven, belangenorganisaties, natuurorganisaties en – beheerders. Dit overleg en deze contacten leverden veel nuttige, en vooral feitelijke informatie op.

Uit het overleg met diverse verenigingen van Dorpsbelangen kwam de zorg naar voren voor de gevolgen van de vele, in de nabije toekomst, vrijkomende agrarische bedrijfspanden. Tevens bleek dat er behoefte is aan voldoende wandel- en fietsmogelijkheden in het buitengebied.

2. Trends en ontwikkelingen

crisis

De crisis van begin 21^e eeuw heeft vele gezichten. Allereerst was daar de kredietcrisis of economische crisis. Na een aanloop in 2007 heeft de crisis zich in de jaren 2008-2009 in razend tempo ontwikkeld. In het algemeen kan gesteld worden dat problemen rond Amerikaanse hypotheken de onmiddellijke aanleiding vormden tot de crisis, die oversloeg op de markt voor daaraan gerelateerde complexe financiële producten. De Nederlandse economie kwam als gevolg van de kredietcrisis in een forse recessie terecht.

Hoewel wordt aangenomen dat het dieptepunt van deze crisis achter ons ligt, blijven de gevolgen van deze veelomvattende crisis de komende jaren merkbaar. Een aantal landen is genoodzaakt tot omvangrijke en langdurige bezuinigingen. Verschillende banken zijn genationaliseerd, failliet gegaan of overgenomen. Vanaf oktober 2008 namen diverse overheden op grote schaal rechtstreeks deel in het risicodragend kapitaal van banken. Bij de banken is het vertrouwen, ook onderling, nog niet terug op het oude niveau, zij zijn nog terughoudend in het verstrekken van kredieten, waardoor de investeringen achterblijven. Dit aspect wordt wel de banken- of vertrouwenscrisis genoemd.

Voor de bouwsector blijft veel last houden van de gevolgen van de crisis. Zo is de nieuwbouw de afgelopen twee jaren met ruim 40% gedaald. De omzet bij de renovatiesector daalde gelukkig maar met enkele procenten.

En zo zijn meer voorbeelden te noemen waardoor moet worden aangenomen dat de economie de komende tijd stroef zal functioneren.

Een ander gevolg van de crisis is de noodzaak voor de overheid om fors te bezuinigen. Dat geldt zowel voor de rijksoverheid als voor de provinciale, gemeentelijke en andere overheden.

Zo is in het regeerakkoord afgesproken dat er door het rijk op landschap en natuur 40% zal worden bezuinigd. Dit leidt tot o.a. een herijking van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), en het afstoten van natuur.

landbouw en economische diversiteit

Landbouw en buitengebied zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Veranderingen op het gebied van de landbouw hebben een grote invloed op het gezicht van het buitengebied – het landschap - en op het leven in het buitengebied – de leefbaarheid - .

De afgelopen jaren zagen we een aantal trends op het gebied van de landbouw: schaalvergroting, functieverbreiding en -verdieping en een afnemende economische betekenis.

We zien een afname van het aantal agrarische bedrijven. Vanaf 1995 is het aantal rundveebedrijven met 41 % gedaald¹. De vrijkomende grond zal deels worden 'gecompenseerd' door de schaalvergroting en extensivering van het grondgebruik bij de overblijvende bedrijven.

De economische omvang van de bedrijfstak rundveebedrijven is van 1995-2009 met 25 % afgenomen².

We zien dat veel bedrijven overgaan tot een verbreding van de bedrijfsvoering. Verbreding betekent dat agrarische bedrijven hun inkomen verdienen door de bedrijfsvoering mede te richten op andere diensten, zoals natuur- en landschapsbeheer, wateropvang, recreatie en zorg. In 2010 had bijna een kwart van de land- en tuinbouwbedrijven één of meerdere vormen van verbreding.

Ook vindt er verdieping van de bedrijfsvoering plaats. Als voorbeeld hiervan wordt genoemd het zelf produceren en verkopen van producten, zoals kaas.

De productiewaarde in de gehele grondgebonden veehouderij loopt terug. De kosten vertonen juist een stijgende tendens. De vereiste investeringen voor duurzaam ondernemen vraagt vaak een vergroting van de omzet (meer dieren), zodat de bedrijfsvoering rendabel blijft³.

demografische ontwikkelingen

In de tweede plaats hebben we te maken met een aantal demografische ontwikkelingen: een krimpende bevolkingsomvang, vergrijzing en ontgroening.

Er gaat geen week voorbij of de krimp wordt besproken in de krant of in een ander medium. In een aantal regio's van het land, zoals in Zuid-Limburg, Oost-Groningen en Zeeland, is krimp al aan den lijve te ondervinden. Maar ook Fryslân moet rekening houden met dit nieuwe fenomeen. De Stadsregio Leeuwarden zal de komende jaren, tot 2016, nog een lichte groei of een stabiel bevolkingsaantal laten zien. Daarna wordt ook daar een lichte krimp verwacht. De gemeenten in het noordoosten van Fryslân hebben al eerder met krimp te maken.

Naast een krimpende bevolkingsomvang hebben we ook te maken met een veranderende samenstelling van de bevolking. Door de vergrijzing zal het percentage ouderen de komende jaren fors toenemen. De ontgroening, het dalen van het percentage jeugdigen, wordt, naast een afnemend aantal geboorten, ook beïnvloed door de omstandigheid dat de jeugd uit de regio vertrekt. Tot 2020 zal het aantal jongeren tot 15 jaar in de gemeente Tytsjerksteradiel met bijna 10% afnemen. In diezelfde periode zal het aantal 15-65 jarigen tussen de 5 en 10 % afnemen. Het aantal 65-plussers zal groeien van 17% nu, naar 29% in 2030.

duurzaamheid

De gedachte van een oneindige beschikbaarheid van grondstoffen is allang achterhaald. Toekomstige generaties krijgen te maken met de eindigheid van reserves: aardolie, gas, mineralen, ertsen, hout, enzovoorts. We moeten in de toekomst efficiënter omspringen met ons verbruik.

Op Europees en op rijksniveau wordt beleid ontwikkeld en worden maatregelen getroffen om te komen tot een meer duurzame samenleving. Een belangrijke factor in dit verband is ook de klimaatverandering en de consequenties daarvan.

Ook lagere overheden ontwikkelen een duurzaamheidsbeleid en treffen maatregelen.

---

¹ CBS: publicatie 25-10-2010

² LEI: land en tuinbouw cijfers

³ State of the Art- megabedrijven intensieve veehouderij ASG 2007

Reden voor de raad en het college van Tytsjerksteradiel om duurzaamheid een belangrijke rol te geven binnen het gemeentelijk beleid. Maar wat is duurzaamheid? In de nota 'duurzaamheid' wordt onder duurzaamheid het volgende verstaan:

Een ontwikkeling die voorziet in de behoefte van huidige generaties zonder daarmee voor de toekomstige generaties de mogelijkheden in gevaar te brengen ook in hun behoeften te voorzien.

Met de nota is een totaaloverzicht gegeven van het duurzaamheidsbeleid in de verschillende beleidssectoren in onze gemeente. Daarbij is aangegeven op welke terreinen intensivering en uitbreiding nodig en mogelijk is.

De ambities op het gebied van duurzaamheid zijn voor een aantal gebieden, zoals woningbouw, voorzieningen, werken, infrastructuur, terrein - en groenbeheer uitgewerkt.

In hoeverre kan duurzaamheid doorwerken in een bestemmingsplan en specifiek in het bestemmingsplan buitengebied?

Het bestemmingsplan mag alleen duurzaamheidsaspecten regelen die een direct verband houden met de bestemming die aan de gronden wordt toegekend. De voorschriften moeten rechtstreeks betrekking hebben op het ruimtebeslag van de gronden zelf of effect hebben op het ruimtegebruik van nabijgelegen gronden. Dit betekent dat kwaliteitseisen voor gebouwen niet of nauwelijks bindend in het bestemmingsplan zijn op te nemen. In de meeste gevallen moeten andere wegen worden gezocht zoals publiekprivate samenwerking en convenanten. In het bestemmingsplan buitengebied is dit niet aan de orde.

Wel kan bij de opstelling van een bestemmingsplan al rekening te houden met bijvoorbeeld een zongerichte situering van woningen. Zo kan al in een vroeg stadium van een planontwikkeling worden bewerkstelligd dat de mogelijkheden voor efficiënt gebruik van energie en de inzet van nieuwe energiebronnen kunnen worden benut.

Gezien het zeer beperkte aantal bouwpercelen in het plan zijn de mogelijkheden om dit toe te passen erg gering.

Tot slot kan worden overwogen om bij bedrijfsmatige activiteiten de mogelijkheden voor de productie van duurzame energie (mestvergisting, oprichting windturbine) nadrukkelijk als nevenactiviteit te benoemen. De mogelijkheden van duurzame energie worden in het beleid van de gemeente afgewogen tegen de ruimtelijke aspecten die daarbij een rol spelen. Hierbij is de keuze gemaakt om geen windturbines toe te laten, anders dan op de bedrijventerreinen. Hetzelfde geldt voor de mestvergisting voor zover die het vergisten van de op het eigen bedrijf geproduceerde mest overstijgt.

water

Het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) vormde voor de gemeente Tytsjerksteradiel de aanleiding om samen met Wetterskip Fryslân een waterplan op te stellen. Daarbij wil de gemeente anticiperen op klimaatsverandering en een duurzame leefomgeving creëren waarvan water een onderdeel uitmaakt. Het gemeentelijke waterplan van de gemeente Tytsjerksteradiel wordt gevormd door een visie en een bijbehorend maatregelenprogramma.

In de visie zijn de ambities (beleidsdoelstellingen) van de gemeente op het gebied van water verwoord. De ambities vloeien deels voort uit bestaand Europees, Nationaal en Provinciaal beleid en het beleid van Wetterskip Fryslân en de gemeente Tytsjerksteradiel zelf. De beleidsdoelstellingen zijn per kern ruimtelijk vertaald naar concrete waterstructuurvisies. In deze waterstructuurvisies zijn mogelijkheden voor de oplossing van knelpunten en het benutten van kansen gecombineerd. Hierbij wordt gezocht naar duurzame en klimaatbestendige oplossingen. De maatregelen die voortvloeien uit de waterstructuurvisies zijn opgenomen in een bijbehorend maatregelenprogramma waarmee de geformuleerde beleidsdoelstellingen worden geconcretiseerd. Daarnaast is er ook aandacht voor het landelijk gebied en de Natura-2000 gebieden.

Momenteel is in het buitengebied van onze gemeente één retentiegebied aangewezen. In het kader van de Gebiedsontwikkeling c.a. wordt gekeken naar mogelijkheden voor meer retentiegebieden.

3. Hoofdpijnen bestaand kaderstellend beleid voor het buitengebied: Streekplan en Structuurvisie

Voor het bepalen van het beleid voor het buitengebied kijken we hier vooral naar het Streekplan van de Provinsje Fryslân en naar de Structuurvisie van de eigen gemeente. Uiteraard zijn er meer actoren in dit veld, maar voor het bepalen van de hoofdpijnen kan hiermee worden volstaan.

In de verdere uitwerking per thema, of onderwerp, komen ook de andere beleidsbepalers aan bod, met name het Sociaaleconomisch Masterplan van de 5 gemeenten in noordoost Fryslân.

streekplan

Provinciale Staten stelden het streekplan 'Om de kwaliteit van de romte' vast in 2007. Hieronder worden kort de hoofdpijnen weergegeven van de betekenis van dit plan voor het buitengebied.

De provincie gaat uit van een ondeelbaar Fryslân met ruimtelijke kwaliteit: stad en platteland hebben elkaar nodig en ondersteunen elkaar.

Landschappelijke kwaliteiten worden in stand gehouden en versterkt. Het landschap is van groot belang als economische (vestigings)factor. Landschap en natuur zijn tevens belangrijk voor het welzijn en de ontspanning van mensen.

De landbouw is een belangrijke sociaaleconomische drager van het landelijk gebied en is cruciaal voor het beheer van het landschap. Naar verwachting zal de schaalvergroting in de landbouw verder doorzetten. Buiten de EHS en bestaande natuurgebieden wordt voldoende ruimte voor die schaalvergroting geboden, waarbij tegelijkertijd recht moet worden gedaan aan de identiteit van het desbetreffende landschapstype.

Voor recreatie en (cultuur)toerisme hebben voor nieuwe werkgelegenheid gezorgd en zijn daarmee ook een belangrijke economische drager van het platteland. Daarom wordt zowel ruimte geboden voor kwaliteitsverbetering met inbegrip van de daarvoor benodigde uitbreiding van bestaande recreatieve voorzieningen, als voor het ontwikkelen van nieuwe initiatieven. Voorwaarde hiervoor is wel dat deze verantwoord in de landschappelijke en natuurlijke omgeving kunnen worden ingepast. Ook worden cultuurhistorische waarden actiever ingezet om de recreatie een impuls te geven.

De provincie zet in op een verdere invulling en benutting van de stedelijke structuur. Hierdoor wordt de druk op het platteland beperkt. Er wordt selectief ruimte geboden aan landelijke woonkwaliteiten.

structuurvisie

De gemeentelijke Structuurvisie 'Finster op romte' werd vastgesteld in januari 2010. Hieronder worden de hoofdpijnen van de Structuurvisie weergegeven voor zover ze van belang zijn voor het buitengebied.

Ook in de Structuurvisie komt het landschap als een belangrijke waarde, 'een kernwaarde', naar voren. Bij ontwikkelingen, zoals de schaalvergroting in de agrarische sector, dient er steeds rekening te worden gehouden met de kwaliteiten van het landschap. Hiervoor geldt een gebiedsgerichte aanpak.

In het oostelijk deel van de gemeente en in de Trynwâlden, oftewel in het Nationaal Landschap, geldt een consoliderend regiem. Een combinatie van agrarische functies met andere functies, zoals zorg, recreatie en toerisme wordt hier in beginsel positief benaderd.

In het laagveengebied en het zeekelegebied met een agrarische functie wordt in beginsel meegewerkt aan grotere bedrijfslocaties, grotere gebouwen en grotere percelen. Een terughoudende benadering vindt hier plaats ten opzichte van niet-agrarische functies. Een uitzondering hierop is het grensgebied met Leeuwarden.

Voor de alle gebieden geldt dat vanuit landschappelijke waarden en met het oog op de beeldkwaliteit gebiedsspecifieke afwegingscriteria zullen worden vastgelegd.

Toerisme en recreatie mag en moet groeien in de gemeente. De gemeente heeft er de potentie voor en moet die ook zeker benutten. We moeten scherp toezien op de leefbaarheid in het buitengebied. Gezien de afname van de agrarische economische betekenis en gezien de demografische veranderingen die op til zijn, is het noodzakelijk dat toerisme en recreatie een belangrijke economische peiler wordt. Naast mogelijkheden in de omgeving van de recreatieve kernen Earnewâld, Eastermar en Burgum, geeft de Structuurvisie daarom ook ruimte aan de recreatie in het coulissegebied en in het grensgebied met Leeuwarden. Het landschap mag worden benut, maar ook het water is een belangrijk element voor deze sector.

De mogelijkheden om te kunnen wonen zijn van belang voor de leefbaarheid in de kleine kernen en in het buitengebied. Naast woningbouw in de kernen wordt in de gemeente ook enige gelegenheid geboden aan wonen in het buitengebied. Ook hier ligt de nadruk op inbreiding of het bouwen van woningen op bestaande bebouwde erven. In principe biedt de Structuurvisie ruimte voor diverse woonvormen. Voorwaarde is dat de woningen passen in het landschap.

4. Beleid voor het bestemmingsplan Buitengebied

4a. algemeen

Het streekplan en de Structuurvisie geven de richting en de grenzen aan voor het beleid van het bestemmingsplan Buitengebied. De hierboven genoemde ontwikkelingen en trends geven de actualiteit aan waarin we nu leven. Niet al die ontwikkelingen speelden al een rol bij het maken van het streekplan. In mindere mate geldt dit voor de Structuurvisie.

Het bestemmingsplan Buitengebied zal daarom invulling aan dat beleid geven met de wetenschap en kennis van nu. Bij deze invulling wordt zoveel als mogelijk rekening gehouden met de opvattingen van de gebruikers van het buitengebied.

In de volgende hoofdstukken zullen de belangrijkste thema's voor het bestemmingsplan Buitengebied worden uitgewerkt. Het gaat om de thema's Landbouw, Recreatie en toerisme, Overige niet-agrarische bedrijvigheid, Wonen en Natuur.

Alle thema's samen maken het landschap in het buitengebied. Het landschap is een dermate belangrijke waarde dat het bij elk van de thema's als randvoorwaarde wordt opgenomen. Omdat tevens ruimte wordt geboden aan ontwikkelingen zal bij de uitwerking van de thema's de volgende stelregel gelden:

**ontwikkelingen in het landschap
zijn mogelijk, maar alleen wanneer
zij zich voegen naar en passen in
maat en schaal van het landschap.**

4b. landbouw

De landbouw heeft in Fryslân van oudsher een sterke positie met goede productieomstandigheden. De landbouw is met 80% van de landoppervlakte de grootste ruimtegebruiker in onze provincie. Daarmee is de sector van groot belang als beheerder van de groene ruimte. Het is tevens een belangrijke economische factor: zonder de aanverwante bedrijvigheid mee te rekenen is de sector verantwoordelijk voor circa 7% van de Friese werkgelegenheid.⁴

---

⁴ Zie voor een overzicht van het aantal bedrijven in Tytsjerksteradiel bijlage 1.

4b1. provinciaal beleid landbouw

De toekomst van de landbouw is in hoge mate afhankelijk van Europees landbouwbeleid en van marktontwikkelingen. Door afnemende prijssubsidies, de overgang naar inkomenssteun en de opkomst van nieuwe EU-lidstaten wordt de concurrentie in de landbouw groter. Ook in Fryslân staat de positie van de landbouw onder druk. Dit blijkt onder meer uit de gestage afname van het aantal agrarische bedrijven. Naast de gevolgen voor de werkgelegenheid en de vitaliteit van het platteland raakt dit ook het beheer van delen van het landelijke gebied.

In de landbouw zijn twee ontwikkelingsrichtingen zichtbaar:

- Een proces van schaalvergroting waarbij een gespecialiseerde landbouw ontstaat met grote tot zeer grote bedrijven. Melkveehouderijen groeien in de streekplanperiode door naar gemiddeld ruim 200 koeien, met uitschieters naar boven;
- Een ontwikkeling van verbreding en verdieping. Verbreding betekent dat agrarische bedrijven hun inkomen verdienen door de bedrijfsvoering mede te richten op andere diensten, zoals natuur- en landschapsbeheer, wateropvang, recreatie en zorg. Verdieping betekent dat agrarische bedrijven zich specialiseren en aan een product extra waarde toevoegen, bijvoorbeeld door zelf kaas te bereiden en aan huis te verkopen. Ook hier is schaalvergroting te verwachten.

Verwacht wordt dat beide richtingen zich naast elkaar ontwikkelen.

De intensieve veehouderij in Fryslân heeft een beperkte omvang en is geconcentreerd in de Friese Wouden, in enige mate in het veenweidegebied en plaatselijk in het noordelijke kleigebied als neventak van enkele akkerbouwbedrijven. De ingezette reconstructie van de intensieve veehouderij op andere zandgronden van Nederland veroorzaakt naar verwachting geen grote overloop naar Noord Nederland. Wel zal er enige groei zijn als tweede tak bij akkerbouwbedrijven.

De biologische landbouw maakt na een relatief sterke groei van de afgelopen jaren circa 2% uit van het totale landbouwareaal. Er is een algemene ontwikkeling naar meer duurzame landbouw, waarbij de traditionele en de biologische landbouw verder naar elkaar toe groeien.

De ruimtelijke consequenties van schaalvergroting en intensivering in de landbouw zijn te combineren zijn met landschappelijke kernkwaliteiten. Wel kan spanning optreden in de houtwallengebieden, in mindere mate elzensingelgebieden en in specifieke kleinschalige situaties. Hier zijn er kansen voor verbreding van agrarische activiteiten met recreatie, natuur- en landschapsbeheer (groene en blauwe diensten). Dit naast het naar aard en schaal vergroten van percelen, zodanig dat het land goed bewerkt kan worden. Perceelsvergroting door percelen aan elkaar te koppelen via dammen en doorsteken waarbij de landschappelijke structuur gehandhaafd blijft, kan goed passen in een benadering waarin agrarische schaalvergroting wordt gecombineerd met de kleinschalige landschappelijke karakteristiek van het gebied.

Voor de inpassing van grotere agrarische bouwblokken is vooral de landschappelijke situering van belang, met aandacht voor de beplanting, erfelementen, de nokrichting, dak- en goothoogten van gebouwen en kleur- en materiaalgebruik.

Een maximale maat voor de omvang van een agrarisch bouwblok is hierbij minder belangrijk dan het leveren van landschappelijk maatwerk. Bij perceelsverruiming, de uitgaat boven de 1,5 ha, dient een landschappelijke inpassing te zijn geregeld.

4b2. intergemeentelijk beleid landbouw

De positie van de landbouwsector als belangrijke landschapsbeheerder moet volgens het Masterplan nader worden vastgelegd voor de langere termijn. De toekomstige generatie boeren moet voor de bedrijfsovername weten wat de plannen in dit gebied voor de langere termijn zijn. Bij zo'n lange termijnvisie hoort ook aandacht voor:

- de kansen die groene en blauwe diensten voor de landbouwsector bieden;
- de vraag hoe de landbouwsector andere nevenactiviteiten kan ontplooiën in samenhang met het landschap en welke opbrengsten daar tegenover staan;

- de vraag hoe schaalvergroting en landschapsbeheer en -behoud op termijn samengaan.

4b3. gemeentelijk beleid landbouw

Door het inzetten van onder meer het instrument beeldkwaliteitplannen, door het vroegtijdig betrekken van architecten bij (de gemeentelijke) planvorming en door een visie op de inpassing van nieuwe vormen van bedrijfsgebouwen (o.a. de serrestallen en bij paardenhouders) wordt de ruimtelijke kwaliteit verbeterd.

De gemeente wil de agrariërs ruimte bieden, binnen de stelregel van een zorgvuldige inpassing in het landschap. Daarbij bestaat de ambitie om op sommige plaatsen het landschap te versterken (fysieke schaalverkleining, toevoegen landschapselementen, natuurvriendelijke oevers etc.).

De fenomenen schaalverbreding, schaalverkleining en schaalvergroting vragen om een eigen benadering.

Schaalvergroting:

- in het laagveengebied en het zeekelegebied met een agrarische functie wordt in beginsel meegewerkt aan grotere bedrijfslocaties, grotere gebouwen en grotere percelen. Vanuit de landschappelijke waarden en met het oog op beeldkwaliteit zullen gebiedsspecifieke afwegingscriteria kunnen worden vastgelegd;
- in het coulisselandschap vindt een terughoudende benadering plaats, met name als het gaat om perceelsvergroting. Vanuit de landschappelijke waarden en met het oog op de beeldkwaliteit zullen gebiedsspecifieke afwegingscriteria worden vastgelegd.

Functieverbreiding:

- in het laagveengebied en het zeekelegebied met een overwegend agrarische functie wordt in beginsel meegewerkt aan functieverbreiding. Het betreft dan meerdere agrarische functies binnen één bedrijf en een combinatie van agrarische functie(s) met semi-agrarische functies, zorg en ondergeschikte recreatieve functies. Een terughoudende benadering vindt plaats ten opzichte van niet-agrarische functies;
- In het coulisselandschap wordt in beginsel meegewerkt aan functieverbreiding als het gaat om meerdere agrarische functies binnen één bedrijf, een combinatie met semi-agrarische functies, een combinatie met zorg- en recreatieve functies. Een combinatie met niet-agrarische functies wordt in beginsel positief benaderd.

Schaalverkleining:

Door schaalverkleining vindt een ongewenste verstening van het landschap plaats en komt er een grote verscheidenheid aan ruimtelijke verschijningsvorm aan bijgebouwen.

Nieuwe bebouwing in het buitengebied en de randen tussen bebouwd en onbebouwd gebied vragen om speciale aandacht. Door het inzetten van onder meer het instrument beeldkwaliteitplannen, het vroegtijdig betrekken van architecten bij de planvorming en door een toetsingskader op te stellen voor de inpassing van nieuwe bebouwing, zoals stallen, wordt de ruimtelijke kwaliteit gewaarborgd en, waar mogelijk ook verbeterd. Uiteraard geldt dit ook bij bebouwing op grotere schaal en bij het realiseren van bebouwing voor functieverbreiding.

Naar verwachting zal het aantal agrarische bedrijven de komende jaren fors afnemen. De hierdoor vrijkomende bedrijfsgrond zal voor een deel worden aangewend voor schaalvergroting en functieverbreiding van andere agrarische bedrijven en verder voor andere functies, zoals natuur, wonen, bedrijven en infrastructuur. Vrijkomende bedrijfsbebouwing zal veelal een andere functie krijgen: wonen, lichte vorm van bedrijvigheid, recreatie of zorg.

Met het oog op deze functieverandering en de landschappelijke waarden zullen (gebiedspecifieke) afwegingscriteria worden vastgelegd.

Megastal en megabedrijf

Bij schaalvergroting in de landbouw gaat het om zowel de vergroting van het areaal aan land per bedrijf, als om de grootte van de percelen, als om de vergroting van aantal en omvang van bedrijfsgebouwen in samenhang met een vergroting van het aantal dieren.

Er is veel maatschappelijke discussie en ook weerstand tegen de grootschalige nieuwvestigingen en uitbreidingen. Hoewel de discussies die momenteel gevoerd worden vooral over de intensieve veehouderij gaan, speelt de schaal van bedrijven, gebouwen en installaties ook in andere sectoren van de landbouw. In de akkerbouw, glastuinbouw en bollenteelt leidt schaalvergroting ook tot (nieuw)vestigingen met bijzonder grote schuren. Veelal worden hierbij de termen 'megastal' en/of 'megabedrijf' gebruikt. De gedachten en beelden die mensen daarbij hebben willen, net als hun meningen, nog wel eens van elkaar verschillen. De definities voor de mega termen blijken ook niet eensluidend te zijn.

De Raad voor het Landelijk Gebied heeft in 2004 een *megabedrijf* gedefinieerd als een bedrijf met meer dan 500 NGE ⁵. Dat is zes maal de (toenmalige) gemiddelde bedrijfsomvang in de landbouw.

Deze grens komt overeen met 12.500 vleesvarkens, 160.000 legkippen of 320 melkkoeien.

In het rapport dat Alterra⁶ in 2007 opstelde in opdracht van het ministerie van VROM worden de volgende hoeveelheden gehanteerd; 7500 vleesvarkens / 1200 fokvarkens, 120.000 leghennen/ 220.000 vleeskuikens, 250 melkkoeien / 2500 vleeskalveren.

Deze aantallen dieren komen, voor alle productierichtingen, overeen met een economische omvang van ongeveer 300 NGE. Bij deze aantallen dieren worden de agrarische bouwblokken, die doorgaans 1 à 1,5 ha bedragen, maximaal benut. Uiteraard is dit wel afhankelijk van het gekozen huisvestingssysteem en het al of niet aanwezig zijn van verdiepingen. Voor megabedrijven groter dan 500 nge is een bouwkaavel nodig uiteenlopend van 1,5 tot 3 hectare

Bij *megastallen* gaan we uit van grote aantallen dieren op één locatie, al of niet van één ondernemer. Dit betekent één grote stal, eventueel met meerdere verdiepingen of een concentratie van kleinere stallen op het zelfde erf. Al deze verschijningsvormen noemen we megastal.

Bij *megabedrijven* gaat het om het aantal dieren van één bedrijf. Als een megabedrijf zijn dieren op verschillende locaties heeft gehuisvest, die allemaal beperkt van omvang zijn, is er geen sprake van megastallen. In een dergelijke situatie zou je nog wel kunnen spreken van kandidaat-megastallen. Als de kans zich voordoet, zullen dergelijke bedrijven er naar streven alle activiteiten op één locatie onder te brengen, waardoor een megastal ontstaat. Vooral in de varkenshouderij komt het houden van dieren op meerdere locaties voor.

Vanuit ruimtelijke ordening en milieu bezien zijn de megastallen van belang, omdat hier de veestapel direct gebonden is aan één locatie en de directe leefomgeving.

Fryslân heeft meer dan 20% (14 bedrijven in 2005) van het totale aantal megarundveebedrijven in het land en is daarmee koploper⁷.

Er zijn geen definities voor megastallen in termen van hoogte en omvang van de bebouwing.

⁵ Nederlandse Grootte Eenheid, maat voor de economische omvang van een agrarisch bedrijf

⁶ Alterra maakt deel uit van het Wageningen Universiteit en Researchcentrum, en is een kennisinstituut voor de groene ruimte.

⁷ Bron: Gezondheidsdienst voor de dieren GD, 2005

4b4. beleid voor de landbouw in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied

Op grond van de Structuurvisie zullen agrarische bedrijven ontwikkelingsmogelijkheden krijgen. Voor de bedrijfscomplexen betekent dit, dat (weer) ruime bouwmogelijkheden worden geboden. Bestaande bedrijven kunnen uitbreiden. De huidige omvang van bouwpercelen zal worden vergroot van 1 tot 1,5 ha. Via een wijzigingsbevoegdheid kan een bouwperceel worden vergroot tot 2 ha.

Met het oog op een goede inpassing in het landschap zullen regels worden opgenomen in het bestemmingsplan.

Door de grotere omvang van de bedrijven, maar ook door de functieverbreiding binnen de landbouw vervagen de, planologisch relevante verschillen (zoals verschijningsvorm, verkeersaantrekkende werking) tussen grondgebonden en niet grondgebonden agrarische bedrijven. Het is derhalve niet meer noodzakelijk om dit onderscheid te maken in het nieuwe bestemmingsplan. Dit houdt in dat voor het omzetten naar, of voor het vergroten van een niet grondgebonden agrarisch bedrijf de milieuwetgeving – alleen - maatgevend is.

Het grote verschil in milieuocontouren tussen grondgebonden en niet-grondgebonden bedrijven is sterk afgenomen (staltypen, milieuvorzieningen, normstelling).

Het nieuwe plan biedt, via een wijzigingsbevoegdheid, mogelijkheden voor functie verbreding en functie verdieping.

Nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf is alleen mogelijk in het kader van een noodzakelijke verplaatsing van een bestaand bedrijf. Startende bedrijven of bedrijven die van elders komen zullen zich moeten vestigen in een bestaand agrarisch bedrijfscomplex.

Het nieuwe bestemmingsplan zal op basis het rapport *Boer en Landschap* een regeling bieden voor perceelsvergrotingen e.d. in het coulisselandschap. Ook voor het open landschap zullen regels voor schaalvergroting worden opgenomen.

4c. recreatie & toerisme

In het buitengebied neemt recreatie en toerisme een steeds grotere plaats in; economisch en maatschappelijk. Dat geldt voor de grote delen van de provincie en dat geldt ook voor onze gemeente. Het bevordert de economische diversiteit en vitaliteit in het buitengebied, nu de landbouw aan belangrijkheid inboet.

4c1. provinciaal beleid recreatie en toerisme

Recreatie en toerisme vormen een belangrijke economische en maatschappelijke factor in Fryslân. De sector is van belang voor de werkgelegenheid en het imago van de stedelijke centra en zorgt op het platteland voor vitaliteit. Daarnaast leveren recreatie en toerisme een wezenlijke bijdrage aan het behoud van voorzieningen in kleine kernen en zijn recreatievormen in delen van het landelijk gebied van invloed op de karakteristiek en het beheer van landschap en natuur. Goede toeristische voorzieningen zijn belangrijk voor het welzijn van de eigen inwoners.

De provincie bevordert dat de mogelijkheden van recreatie en toerisme als (nieuwe) sociaal-economische drager ten volle worden benut. Bovendien wordt bevorderd, door onder andere een verhoogde aandacht voor landschappelijke inpassing, de medeverantwoordelijkheid van de sector voor het beheer van natuur, landschap en erfgoed. Herkenbaarheid van de Friese landschappelijke kernkwaliteiten is hierbij randvoorwaarde. Kwaliteitsverbetering vraagt in een aantal gevallen om meer ruimte, zowel voor bestaande als voor nieuwe voorzieningen. Die ruimte wordt in het streekplan geboden.

De provincie streeft daarnaast naar verdere verbetering en uitbreiding van de toeristisch-recreatieve netwerken en versterking van de samenhang. Hiervoor zijn naast de regionale centra (zoals Burgum) en recreatiekernen (Earnewâld) ook tussenliggende punten in beeld, bijvoorbeeld bij (vrijkomende) boerderijen en bestaande concentraties van recreatieve voorzieningen.

Kleinschalige verblijfsvoorzieningen in en bij bestaande gebouwen (tot 15 verblijfseenheden) zijn – buiten de natuurgebieden – in de hele provincie mogelijk. Onder voorwaarden mag dit bij (voormalige) agrarische gebouwen worden verruimd tot 25.

Bestaande jachthavencomplexen kunnen uitbreiden en er zijn mogelijkheden voor vestiging van nieuwe kleine tot middelgrote jachthavencomplexen, primair bij de op de vaargebieden gerichte stedelijke en regionale centra en recreatiekernen.

Buiten deze centra en kernen zijn nieuwe kleinschaliger voorzieningen (25 ligplaatsen buiten kernen en 50 daarbinnen) mogelijk.

Bij Eastermar zijn passende recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden in combinatie met de ligging aan recreatief vaarwater en de karakteristiek van het dorp.

De provincie vraagt in de stedelijke bundelingsgebieden (zoals die van Leeuwarden) aandacht voor de ontwikkeling van landschap, natuur en water en combinatie met recreatieve functies, zodat aantrekkelijke uitloopgebieden ontstaan.

4c2. (inter) gemeentelijk beleid recreatie en toerisme:

Het Sociaaleconomisch Masterplan Noordoost Fryslân zegt dat, naast de mogelijkheden voor de landbouw, ook wordt ingezet op een meer divers economisch gebruik van het buitengebied met een grote rol voor het landschap, wonen, toerisme en recreatie en combinaties van wonen en werken. Toeristen en recreanten dienen meer in het gebied vastgehouden te worden. Hiertoe wordt een toeristisch-recreatief actieplan opgesteld.

4c3. gemeentelijk beleid recreatie en toerisme:

In het gemeentelijk beleidsplan voor recreatie en toerisme wordt de volgende ambitie uitgesproken:

Het – binnen de kaders van de natuurlijke kernwaarden van het gebied – ontwikkelen en versterken van het toeristisch recreatieve product van Tytsjerksteradiel om te bewerkstelligen dat deze sector zich ontwikkelt tot een belangrijke economische drager van de gemeentelijke economie.

In de Structuurvisie worden recreatie en toerisme eveneens genoemd als één van de belangrijkste pijlers voor de economie. Daarmee is het tevens van invloed op de vitaliteit van het platteland, doordat er door recreatie en toerisme voorzieningen kunnen worden gehandhaafd, of voorzieningen kunnen ontstaan. Recreatie kan bovendien worden gekoppeld aan andere (economische) factoren, zoals landbouw, wonen en zorg.

Tytsjerksteradiel maakt deel uit van de Stadsregio Leeuwarden, een regio die, vooral door de aanwezigheid van de stad, veel inwoners zal blijven huisvesten. Voor een belangrijk deel hiervan zal het Grensgebied, met daarin de Groene Ster, het dichtstbijzijnde uitloopgebied zijn. Voor nu en in de toekomst een groot potentieel aan recreanten. Een potentieel met mogelijkheden waar de gemeente van moet profiteren.

De gemeente heeft de ambitie om te bewerkstelligen dat de sector recreatie en toerisme zich ontwikkelt tot een belangrijke economische drager van de gemeentelijke economie. Dit ontwikkelen en versterken van het toeristisch recreatieve product van Tytsjerksteradiel dient te geschieden binnen de kaders van de natuurlijke kernwaarden van het gebied.

De diversiteit in landschapstypen binnen de gemeente vormt het decor voor recreatieve activiteiten. De gemeente wil deze kwaliteit versterken en uitbreiden.

4c4. beleid voor recreatie en toerisme in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied

In de Structuurvisie geldt een gebiedsgerichte aanpak, waarbij, behalve aan het middengebied, recreatieve functies en mogelijkheden worden toegekend. Ook het gemeentelijk toeristisch beleidsplan geeft een aantal mogelijkheden. Deze zijn echter nog niet concreet en kunnen niet, nu al, worden bestemd in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. Hiervoor zal een aparte ruimtelijke procedure moeten worden gevolgd.

We noemen hieronder de mogelijkheden die, in principe, voor een aparte procedure in aanmerking kunnen komen, alsmede enkele voorwaarden waaronder dit dient te geschieden.

Een aantal mogelijkheden van geringe omvang kan wel worden meegenomen in het bestemmingsplan, zie hiervoor de schematische overzichten.

In principe wordt meegewerkt aan een recreatieve bestemming voor vrijkomende bebouwing in zowel het westelijk, als in het oostelijk deel van de gemeente (zie *kaartje met de drie gebieden*).

In het oostelijk deel geldt een consoliderende strategie. Een groot deel van dit gebied bestaat uit Nationaal landschap (woudenlandschap), hierin mag de extensieve recreatie groeien. Deze ontwikkelingen zullen verspreid in het landschap plaatsvinden, daarbij rekening houdend met de historie en passendheid in het landschap.

Rondom de Burgumer Mar en Eastermar is het afwijkende landschap (merenlandschap) aanleiding om meer dynamiek toe te laten. Mits zorgvuldig ingepast in het landschap en rekening houdend met de natuurfunctie, is beperkte vestiging van (watergebonden) recreatieve voorzieningen mogelijk. (Water)recreatie dient hierbij hand in hand te gaan met een kwaliteitsverbetering van de oevers van de meren.

Bij *Eastermar* kan de verblijfsrecreatie uitgebreid worden. Ook hier moet er rekening mee gehouden worden dat dit naar aard en schaal geschiedt, met een voldoende inpassing in het landschap.

In het *westelijk deelgebied* is ruimte voor ontwikkeling. Landbouw is en blijft de belangrijkste gebruiker van het gebied, maar er komt meer ruimte voor recreatieve ontwikkelingen. In dit gebied is zowel het landschap als de nabijheid van Leeuwarden aanleiding voor het versterken van de (water)recreatie. Daarnaast wordt ruimte geboden aan, zorgvuldig ingepaste, bedrijvigheid en getransformeerde boerenbedrijven. Primair wordt gedacht aan agrotoerisme, maar ook andere transformaties (bijvoorbeeld met natuur medegebruik) zijn mogelijk.

Voor het *grensgebied met Leeuwarden* is in de Structuurvisie een ontwikkelingsperspectief opgesteld. Het perspectief kent een zonerings met een aantal sfeergebieden.

Het *gebied aansluitend aan het dorpenlint* – van Aldtsjerk tot aan Suwâld -, geldt als een gebied voor “cultuur en ontspanning”.

Genoemde functies en activiteiten die passen binnen deze sfeer:

- Park Vijversburg met belvédère
- Theetuin
- Openluchttheater
- Verblijfsaccommodatie kleinschalig
- Recreatiebungalows, circa 50 eenheden
- Kleinschalige golf voorzieningen
- Wellness
- Cursus en trainingscentrum
- Restaurant met streekproducten op de kaart
- Bed en Breakfast
- 27 Holes golfbaan combineren met landgoederen en recreatiewoningen
- Zandwinplas Hurdegaryp, combineren met recreatiebungalows

Voor de *gebieden ten noorden en zuiden van de groene ster* geldt, behalve voor de natuurgebieden, het sfeergebied “Rust en zorg”.

Genoemde functies en activiteiten die passen binnen deze sfeer:

- Fietspaden & wandelpaden, waterverbindingen en - routes
- Dorpsommetjes
- Haventjes
- Verhuur kano's, roeiboten, waterfietsen
- Vissteigers
- Schaapskooi
- Zorgboerderijen

- Groepsverblijf voor mindervaliden
- Dagbesteding bejaarden op de boerderij
- Kindercrèches op de boerderij
- Kamperen bij de boer
- Streekproducten
- Kind en educatie; kinderboerderij

Als en wanneer de EHS onderdeel gaat uitmaken van het westelijk deel van de gemeente kan dit aanleiding zijn om hiervan gebruik te maken op recreatief gebied. Niet zozeer door gebruik te maken van de EHS zelf, maar door daar aansluitend mogelijkheden te bieden voor verder natuuruitbreiding (het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, rietvelden e.d.), en door fiets- en wandelmogelijkheden.

4d. wonen

Wonen in het buitengebied betekent wonen in een gehucht of buurtschap, op een streekje, in een lint of solitair. Het buitengebied geeft vaak ook de mogelijkheid om wonen te koppelen aan werk, of aan hobby. De betekenis van wonen is aan verandering onderhevig. Wonen is meer dan huisvesting geworden, het staat voor 'een manier van leven'.

4d1. provinciaal beleid wonen

De provincie geeft voor het wonen in het buitengebied diverse mogelijkheden in de vorm van woonvormen. Met uitbreiding van het aantal woonlocaties wordt erg terughoudend omgegaan. Dit blijft beperkt tot het invullen van open plekken binnen bebouwingslinten en bebouwingsclusters, hergebruik van vrijkomende (niet-) agrarische bebouwing, en het gebruik van de 'Ruimte-voor-Ruimte regeling'. Tevens zijn er pilots geweest voor landgoedwonen binnen de stedelijke bundelingsgebieden, en pilots voor geclusterd wonen.

In het algemeen geldt dat, indien gebruik wordt gemaakt van de door de provincie toegestane bouwmogelijkheden op het gebied van wonen, de (getalsmatige) ruimte hiervoor gevonden dient te worden binnen het gemeentelijk woonplan. Gezien de teruglopende woningbouw en de gelet op de demografische verwachtingen is het plafond voor dit woonplan beperkt.

4d2. (inter) gemeentelijk beleid wonen

Het Sociaaleconomisch Masterplan Noordoost Fryslân zegt dat, naast de mogelijkheden voor de landbouw, ook wordt ingezet op een meer divers economisch gebruik van het buitengebied met een grote rol voor het landschap, wonen, toerisme en recreatie en combinaties van wonen en werken.

De behoefte aan specifieke woonmilieus zal in de toekomst verder toe gaan nemen: landgoed woningen, kleinschalige landelijke woonlocaties, die worden ontwikkeld langs de recreatieve waterwegen. Het 'cultiveren' van met name kleine dorpen met een zekere historische waarde zal vooral de doelgroep trekken die is geïnteresseerd in 'het echte Fryslân'. De woonvormen worden gezien als een instrument voor de vitaliteit op het platteland.

Daarnaast moet een gezamenlijk beleid worden ontwikkeld voor vrijkomende agrarische bebouwing. Dit geldt nadrukkelijk ook voor de ligboxenstallen uit de jaren zeventig en tachtig die buiten gebruik worden gesteld.

4d3. gemeentelijk beleid wonen

In de Structuurvisie worden ruime mogelijkheden voor 'Landelijk wonen', en bijzondere woonvormen en – milieus (bijvoorbeeld zorgboerderijen) toegekend. Ook hier wordt dit gedaan in het kader van de vitaliteit van het platteland en het tegengaan van verpaupering. Het zoekgebied voor 'landgoed wonen' in de Structuurvisie (de Trynwâlden en het coulisse-landschap) beslaat een belangrijk ruimer deel van de gemeente dan de provincie in haar

streekplan (in dit plan wordt alleen het bundelingsgebied Leeuwarden hiervoor aangewezen) de gemeente toemeet. De gemeente heeft al eerder tot deze afwijking van het streekplan besloten; o.a. in het "Beleidsplan Toerisme en recreatie".

4d4. beleid voor wonen in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

De grenzen aan wat kan worden toegestaan aan nieuwe woonbebouwing in het buitengebied worden aangegeven in het provinciaal streekplan en de daaraan gekoppelde – of te koppelen - verordening. Daarnaast zijn er de Structuurvisie, het gemeentelijk Woonplan en het Sociaaleconomisch Masterplan Noordoost Fryslân.

Hieronder wordt aangegeven hoe de gemeente dit beleid vertalen gaat in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

1. Ruimte voor Ruimte regelingen (RvR).

De ontwerp verordening Ruimte van de provincie kent regelingen voor RvR. Deze staan in de artikelen 1.5. (1.5.1) Saldoregeling woningen, 1.6 (1.6.1) RvR voor sloop beeldverstorende bebouwing, en 1.7(1.7.1) RvR voor verplaatsing van agrarische bebouwing. Deze artikelen kunnen, zonder ontheffing van GS, worden toegepast via een afwijkingsregeling of wijzigingsbevoegdheid in het bestemmingsplan.

Het – op termijn - afnemen van de bevolking(sgroei) en van het aantal agrarische bedrijven zet de leefbaarheid op het platteland, zowel in de kernen als in het buitengebied onder druk. Leegstand van gebouwen en woningen leidt tot verpaupering en gevoelens van onveiligheid. De RvR biedt mogelijkheden dit te voorkomen. Toepassing kan echter ook leiden tot leegstand in de kernen, en/of het niet kunnen realiseren van (een) dorpsuitbreiding(en) omdat het –beperkte- contingent nieuwbouw woningen ten faveure van het buitengebied is ingezet. Om deze reden is de RvR in enkele gemeenten elders in het land, medio 2010, afgeschaft.

De verwachte tendens in de wijziging van de bevolkingsomvang in de gemeente en directe omgeving, en het redelijkerwijze te verwachten gebruik van de RvR leiden nog niet tot een dergelijke conclusie. Bovendien blijft de regeling, vooral voor het doen verdwijnen van ontstierende bebouwing een belangrijk instrument. Waakzaamheid blijft wel geboden.

Het bovenstaande leidt wel tot de conclusie dat, daar waar dit mogelijk is, gekozen dient te worden voor herbouw in of aansluitend op een bestaand bebouwingslint of een bestaande bebouwingscluster in het landelijk gebied, dan wel aansluitend of binnen een los geheel van woonbebouwing.

Voorgestelde voorwaarden bij het toepassen van RvR:

- De bestaande bebouwing wordt afgebroken en het perceel wordt in overeenstemming gebracht met de kernkwaliteiten van het landschapstype en gebruikt i.o.m. de nieuwe bestemmingsbepalingen.
- Bouw van een enkele woning geschiedt in volgorde van voorkeur: a) binnen bestaand stedelijk gebied, b) in een bebouwingslint, of bebouwingscluster; c) in een los geheel van bebouwing. Solitaire bouw is niet toegestaan, anders dan op de plaats van de af te breken bebouwing.
- Door de bouw mogen geen beperkingen ontstaan voor de ontwikkeling van agrarische of andere bedrijven in de omgeving.
- De nieuwe woning/bebouwing qua omvang en uitstraling wordt ingepast binnen de kernkwaliteiten per landschapstype, zoals aangegeven op en omschreven bij de van het bestemmingsplan deeluitmakende kaart met landschapstypen.

2. Landelijk wonen

De provincie kent regelingen voor nieuwe landgoederen en landelijke woonclusters. De verwezenlijking van beide vormen is gekoppeld aan de status van pilot. GS hebben besloten om geen pilots meer toe te kennen. De reden hiervan is dat er onvoldoende gebruik gemaakt is van de regelingen.

De Structuurvisie en het Sociaaleconomisch Masterplan Noordoost Fryslân staan beide positief tegenover diverse vormen van landelijk wonen. Voor beide plannen komt dit voort uit de zorg voor de vitaliteit en leefbaarheid van het buitengebied.

Het is de vraag of het gebrek aan belangstelling voor landelijk wonen structureel is. De periode voor het indienen van de pilots lag in een economisch moeilijke tijd. Bovendien waren de strikte voorwaarden van de provincie voor een aantal gegadigden een te groot obstakel.

Gezien de motivatie uit de Structuurvisie en het Sociaaleconomisch Masterplan Noordoost Fryslân wil de gemeente zich positief blijven opstellen tegenover het bieden van mogelijkheden voor landelijk wonen. Hieronder verstaan we tevens plannen voor woonvormen die een beroep doen op de provinciale regeling voor kwaliteitsarrangementen.

In aansluiting op de voorwaarden die zijn genoemd bij de RvR heeft het de voorkeur indien:

- De locaties voor landelijk wonen in de nabijheid van liggen van bestaand stedelijk gebied.
- De keuze voor een locatie voor landelijk wonen mag geen spanning opleveren voor de realisatie van de plannen zoals genoemd in het gemeentelijk woonplan. Daarbij gelden de voorwaarden dat:
- Door de bouw mogen geen beperkingen ontstaan voor de ontwikkeling van agrarische of andere bedrijven in de omgeving.
- De nieuwe woning/bebouwing qua omvang en uitstraling wordt ingepast binnen de kernkwaliteiten per landschapstype, zoals aangegeven op en omschreven bij de van het bestemmingsplan deeluitmakende kaart met landschapstypen.

3. Hergebruik van vrijkomende (niet-) agrarische bebouwing

Vrijkomende bebouwing mag ook voor wonen (en zorg) worden gebruikt. Dit wordt door de provincie beperkt tot voormalige bedrijfswoningen en karakteristieke bebouwing.

Het gebruik van vrijkomende bebouwing voor bewoning achten wij in het belang van de leefbaarheid en vitaliteit van het buitengebied. Deze bewoning vindt vaak plaats in combinatie met het uitoefenen van bedrijvigheid of van hobby's zoals het houden van paarden of andere dieren of het telen van gewas. Voor zover de hiervoor benodigde bebouwing al aanwezig was, kan deze hiervoor worden gebruikt.

Voor de keuze in herbestemming van de vrijkomende bebouwing zal aansluiting worden gezocht bij de gebiedsgerichte aanpak, zoals bedoeld in hoofdstuk 2.4 van de Structuurvisie.

4. Kwaliteitsarrangementen

GS kunnen ontheffing verlenen voor een ruimtelijke ontwikkeling waarin stedelijke of recreatieve functies worden gecombineerd met de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het landelijke gebied. Hieraan is een aantal voorwaarden verbonden.

Zo wordt de ontheffing alleen verleend indien de ontwikkeling bijdraagt aan de sociale of economische vitaliteit van het platteland.

Bij de beoordeling van een dergelijke ontwikkeling zal aansluiting worden gezocht bij de in de gebiedsgerichte aanpak, zoals bedoeld in hoofdstuk 2.4 van de Structuurvisie.

Ook hierbij geldt dat zoveel als mogelijk een locatie wordt voorgestaan die aansluit bij bestaande stedelijke functies, zoals een bebouwingslint, bebouwingscluster, of een los geheel van stedelijke bebouwing. Randvoorwaarde is ook dat een locatie past binnen de milieuregelgeving (grijs en groen).

5. Overige Woonitems

a. wonen en werken (beroep en bedrijf aan huis)

Om allerhande redenen worden 'wonen' en 'werken' steeds meer met elkaar verbonden. Door de nieuwe communicatietechnieken wordt het steeds makkelijker om, geheel of gedeeltelijk, thuis aan de slag te zijn, voor de baas, of voor het eigen bedrijf. Het buitengebied leent zich bij uitstek voor een aantal, veelal kleinschalige woon/werkmilieus. De woon - werkcombinatie is ook van belang voor de economische vitaliteit in het buitengebied. Vaak

kan dit door gebruik te maken van de aanwezige ruimte in een woning of gebouw, en soms dient de bebouwing hierop te worden aangepast. Voor beroep en bedrijf aan huis in het buitengebied geldt dezelfde regeling als voor woningen binnen de bebouwde kom. Zie voor andere woon-werk situaties paragraaf 4.

b. erfvergroting

Indien het erf van een woning/woonboerderij (te) klein is, kan uitbreiding van het erf worden toegestaan. Daarvoor moet het bestemmingsplan worden gewijzigd. Voorwaarde voor uitbreiding van het erf is dat het nieuwe deel fysiek bij het oude erf wordt getrokken door:

- een sloot rondom het nieuwe deel aan te leggen;
- en/of het nieuwe deel van het erf te voorzien van een erfbeplanting.

Eén en ander dient in een door de initiatiefnemer op te stellen inrichtingsplan te worden vastgelegd.

Bij vergroting van een erf mag de totale oppervlakte van 3.000 m² bedragen.

In het huidige plan buitengebied is het in principe mogelijk om, via een procedure, het erf te vergroten tot maximaal 2000m².

Bij veel woningen in het buitengebied is een stuk(je) van een aangrenzend agrarisch perceel bij het erf gevoegd. In veel gevallen is dit gebeurd zonder het volgen van een procedure. In meerdere gevallen is het erf (veel) groter geworden dan 2000 m². Veel van die vergrotingen zijn van de weg niet of nauwelijks zichtbaar.

Om allerlei administratieve rompslomp en soms juridische gevechten te voorkomen worden de erfvergrotingen tot 3000 m² gelegaliseerd, tenzij er sprake is van grote landschappelijke, milieuhygiënische of andere zwaarwegende bezwaren.

c. paarden en wonen

In de loop van de afgelopen jaren zijn er veel mensen, om uiteenlopende redenen, paarden gaan houden. Dit heeft tot gevolg dat er in het buitengebied paardenbakken, lichtmasten, hoge afrasteringen, opslag en andere uiterlijke kenmerken van het houden van paarden zijn gekomen.

Samen met de provincie en een aantal andere gemeenten wordt gewerkt aan een regeling met nadere eisen. Zo mogelijk wordt de regeling gebruikt bij het verder opstellen van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

4e. overige niet-agrarische bedrijvigheid

In het buitengebied komen diverse niet-agrarische bedrijven en bedrijfjes voor. Het aantal van dergelijke bedrijven neemt toe, mede doordat vrijkomende agrarische bedrijfscomplexen vaak geschikt (te maken) zijn voor niet-agrarische bedrijfsactiviteiten. De niet-agrarische bedrijvigheid levert ook een bijdrage aan de vitaliteit en de leefbaarheid van het platteland.

4e1. provinciaal beleid overige niet-agrarische bedrijvigheid

De provincie streeft naar behoud en versterking van de leefbaarheid en de vitaliteit van het platteland. Dit komt ondermeer tot uitdrukking in het verstrekken van (bedrijfs)mogelijkheden voor vrijkomende (niet) agrarische bebouwing. Onder voorwaarden uiteraard zijn de functies wonen en zorg, recreatie en functies op het gebied van natuur- en landschapsbeheer, cultuur, kunst, educatie, droge horeca, ondergeschikte detailhandel, en dienstverlening en bedrijven behorende tot de milieucategorieën 1, 2 of 3 (...) mogelijk.

Overige bedrijven, in de zwaardere milieucategorieën, horen thuis op de bedrijventerreinen. Bestaande (..) bedrijven in het buitengebied kunnen een uitbreidingsmogelijkheid krijgen tot 15% van de bestaande bebouwing. Onder bepaalde voorwaarden, op het gebied van landschappelijke, milieuhygiënische en verkeerskundige inpasbaarheid, is een uitbreiding tot 50% mogelijk.

Voorts zijn bij agrarische bedrijven bepaalde nevenactiviteiten toegestaan en aan landbouw gerelateerde activiteiten.

4e2. (inter) gemeentelijk beleid overige niet-agrarische bedrijvigheid

Veel van de plannen die de gemeente, meestal in samenwerking met de provincie en/of andere gemeenten, heeft voor niet-agrarische bedrijvigheid worden planologisch vertaald in aparte bestemmingsplannen voor bedrijventerreinen of recreatieterreinen, etc. Deze blijven hier verder onbesproken.

In het Sociaaleconomisch Masterplan Noordoost Fryslân wordt ingezet op het versterken van mogelijkheden voor woon-werk en woon-zorg combinaties. Dit zal vorm krijgen in het faciliteren door infrastructuur (intern maar ook verbindingen met het omringende gebied, bijvoorbeeld de Centrale-As) en door verbeteringen op het gebied van de voorzieningen voor ICT (bijvoorbeeld glasvezel en zorgtelefoon). Anderzijds in non-fysieke zin door het creëren en versterken van netwerken en samenwerkingsverbanden tussen partijen.

De Structuurvisie kent een bundeling en segmentering voor de bedrijvigheid. De bundeling vindt plaats rondom het tracé van de Centrale As en de plaatsen Hurdegaryp en Burgum.

Voor verreweg het grootste gedeelte van de het plangebied van het bestemmingsplan buitengebied zijn er mogelijkheden voor bedrijvigheid in de vorm van zorg, wellness, en toerisme en recreatie gerelateerde vormen van bedrijvigheid.

4e3. beleid voor niet-agrarische bedrijvigheid in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

Vestiging van niet-agrarische bedrijven in voormalige boerderijen is in beginsel mogelijk. Omgevingsaspecten, ontsluiting, ligging in een bepaald deel van de gemeente zijn criteria waaraan wordt getoetst. De Structuurvisie geeft aan dat in bepaalde delen van de gemeente een voorkeur geldt voor bepaalde bedrijfstypes. De indeling die de Structuurvisie aangeeft zal een leidraad zijn bij de beoordeling naar de geschiktheid voor de vestiging van een bepaald type bedrijf in dat deel van het buitengebied. Bij die afweging zullen omgevingsaspecten als landschap, belasting wegennet, bodem, archeologie, milieu e.d. een meebepalende rol spelen.

Bestaande niet-agrarische bedrijven in het buitengebied worden als zodanig bestemd. Ze hebben thans geen uitbreidingsmogelijkheden. De Provinciale Verordening Ruimte biedt de mogelijkheid om de bedrijfsbebouwing met 15% uit te breiden. Deze mogelijkheid zal in het nieuwe bestemmingsplan worden opgenomen. Met de door de provincie geboden mogelijkheid voor uitbreiding van bestaande niet-agrarische bedrijven zal wel terughoudend worden omgegaan. Hiervoor is een aparte procedure nodig. Bij de afwegingen in deze procedure zal de indeling (voor bundeling en segmentering) zoals die door de Structuurvisie wordt gegeven zwaar wegen, net als de inpasbaarheid in het landschap en de overige hierboven genoemde factoren voor een kleinere uitbreiding.

4f. natuur

Het rijksbeleid omtrent natuur en landschap is met het aantreden van de regering Rutte en de bezuinigingen als gevolg van de crisis danig veranderd. Hoe deze verandering exact uitpakt is nog niet duidelijk.

Hieronder wordt eerst een overzicht gegeven van het Europees natuurbeleid en rijksbeleid (tot aan het moment van de nieuwe koerswijzingen) en het provinciaal beleid, en daarna wordt de huidige situatie weergegeven.

4f1. Europees natuurbeleid

Natura-2000 is een initiatief in natuurbescherming op Europees niveau om te komen tot een netwerk van beschermde natuurgebieden. Deze gebieden bestaan uit de speciale beschermingszones (SBZ's) voor natuurlijke habitatten op grond van de Europese Habitatrichtlijn (1992) en voor vogels op grond van de Europese Vogelrichtlijn (1979). De Vogelrichtlijn is

gericht op het beschermen van de in het wild levende vogelsoorten en op de instandhouding van de leefgebieden (habitatten) van deze soorten. De Habitatrichtlijn is gericht op het in stand houden van natuurlijke en halfnatuurlijke habitatten en bescherming van wilde flora en fauna. De Vogelrichtlijngebieden zijn reeds aangewezen, de Habitatrichtlijngebieden zijn alleen aangemeld. Voor alle beschermde gebieden uit de Natuurbeschermingswet zijn concept gebiedendocumenten gepubliceerd. Deels zijn deze gebiedendocumenten nader uitgewerkt in concept beheersplannen en/of – aanwijsbesluiten.

Rekening dient te worden gehouden met het afwegingskader dat op deze gebieden van toepassing is. Dit afwegingskader is echter niet alleen van toepassing op activiteiten binnen de richtlijngebieden, maar ook op activiteiten in de nabijheid hiervan (als deze gevolgen kunnen hebben voor de richtlijngebieden). Gesproken wordt van de externe werking. Inmiddels is het soortenbeleid uit de Vogel- en Habitatrichtlijn vertaald in de Flora- en faunawet. De gebiedsbescherming uit de richtlijnen is per 1 oktober 2005 nader geregeld in de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 (uitvoering door de provincie). Binnen de plangrenzen van het buitengebied komen twee Natura-2000 gebieden voor, namelijk de Grote Wielen en de Alde Feanen (tevens Nationaal Park).

4f2. rijks natuurbeleid

In de Nota Ruimte uit 2004 wordt het nationale ruimtelijke beleid vastgelegd tot 2020. De Nota Ruimte is een strategische nota op hoofdlijnen, waarin het nationaal ruimtelijk beleid zoveel mogelijk is ondergebracht. In de Nota Ruimte zijn 20 Nationale Parken opgenomen. Het gebied Alde Feanen maakt hiervan onderdeel uit. Met de publicatie in de Nota Ruimte heeft de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) wettelijke status gekregen. Daarnaast zijn er Robuuste ecologische verbindingen bruto begrensd.

Ecologische Hoofdstructuur

Volgens de Nota Ruimte dienen provincies de Ecologische Hoofdstructuur te begrenzen. In of in de nabijheid van de Ecologische Hoofdstructuur geldt het „nee, tenzij” -regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te onder- vangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Het bevoegd gezag ziet erop toe dat dit ook werkelijk gebeurt.

Robuuste ecologische verbindingen

De huidige Ecologische Hoofdstructuur is versnipperd. Daarom wordt als onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur een twaalftal „robuste ecologische verbindingen” gerealiseerd, waaronder de Noordelijke Natte As. Deze verbindingzone loopt door Fryslân (Tjeukemeer, Sneekermeer, Alde Feanen, Mieden) en Groningen (Leekstermeer, Paterswoldsemeer, Zuidlaardermeer) naar Drenthe (Hunze). Aangezien de Nota Ruimte geen groene contouren kent, worden de robuuste verbindingen – na nettobegrenzing door de provincies in de streek- plannen – onderdeel van de EHS met de daarbij behorende bescherming. De robuuste verbindingen dienen conform de overige delen van de EHS in 2018 te zijn gerealiseerd.

4f3. provinciaal natuurbeleid

De provincie streeft naar goede ruimtelijke condities voor instandhouding en ontwikkeling van de belangrijke natuurlijke kwaliteiten en waarden in Fryslân waardoor:

- een bijdrage wordt geleverd aan behoud van de biodiversiteit door de bescherming en ontwikkeling van ecosystemen;
- de condities voor het voortbestaan van de inheemse flora en fauna en van natuurlijke levensgemeenschappen worden verbeterd;
- de ruimtelijke kwaliteit en de leefbaarheid van Fryslân worden versterkt.

Naast de goede ruimtelijke condities is het ook van belang dat de natuurgebieden een gewenste milieukwaliteit bereiken door de inzet van het water-, milieu- en landschapbeleid. De provincie vindt het van belang dat natuur bij allerlei ruimtelijke ontwikkelingen nadrukkelijk aandacht krijgt, ook de intrinsieke waarde van natuur. In ruimtelijke planvorming wordt 'natuurinclusief' gewerkt en wordt rekening gehouden met het leefgebied van soorten. Daarnaast wordt aandacht gevraagd voor het benutten van mogelijkheden van functiecombinaties met natuur, ook met het oog op het verhogen van de ruimtelijke kwaliteit. Natuur is immers een basiskwaliteit, niet alleen voor andere functies zoals recreatie en toerisme, maar ook als vestigingsfactor voor wonen en werken en voor de (rust)beleving van omwonenden.

De provincie zet in op de realisering, bescherming en ontwikkeling van een duurzame EHS. De samenhang van de EHS wordt versterkt door ecologische verbindingen (EVZ's), waaronder de robuuste natte verbinding. De EHS wordt beschermd tegen negatieve ontwikkelingen van buiten. Zo is instandhouding van de EHS gewaarborgd. Het doel is dat de EHS in 2018 gerealiseerd is. De begrenzing van de EHS is gebaseerd op natuurgebiedplannen. Voor de robuuste natte verbinding worden zoveel mogelijk combinaties met andere passende functies gezocht, zoals boezemuitbreiding, waterberging, vaarwegverbreding en (vaar)recreatie. Het behalen van het gestelde natuurdoel zal hierbij randvoorwaarde zijn.

Huidige situatie (maart 2011)

In het regeerakkoord van het kabinet Rutte is afgesproken dat er op landschap en natuur 40% zal worden bezuinigd. Het kabinet zet in op een bezuiniging van tweederde van het rijksbudget voor de EHS. Dit zal o.a. plaatsvinden door een herijking van de EHS.

Het ministerie van EL&I stelt bij de herijking een aantal uitgangspunten centraal. Een belangrijk uitgangspunt is dat Nederland blijft voldoen aan de internationale verplichtingen die hard en juridisch bindend zijn, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijnen (Natura 2000).

Voorts wordt de tot nu toe gehanteerde doelstelling voor de omvang van de EHS naar beneden bijgesteld. De inhoudelijke doelen moeten worden gehaald met het EHS-areaal dat thans in beheer is (ongeveer 600.000 hectare; enige herbegrenzing is mogelijk). Dat areaal kan hooguit enkele tienduizenden hectaren in oppervlak toenemen. Ook is aangegeven uit welke onderdelen de herijkte EHS moet gaan bestaan en uit welke niet. Zo maken de robuuste verbindingzones geen onderdeel uit van de herijkte EHS.

Een rol hierbij speelt verder de aanvaarde motie van de Kamerleden Koopmans en Ladders (VVD) die bepaalt dat bij de herijking van de EHS de planologische bescherming van gebieden die niet voor 2018 worden gerealiseerd, komt te vervallen. De Kamer wil dat de regering de regelgeving hierop voor 1 januari 2012 aanpast, ook op het niveau van provincies en gemeenten.

Staatssecretaris Bleeker is over de herijking en de uitvoering van de EHS in onderhandeling met het IPO (interprovinciaal overlegorgaan).

De regering vindt verder dat gronden, die in eigendom zijn van SBB en die liggen buiten de EHS, afgestoten kunnen worden. Daarom is er aan Staatsbosbeheer gevraagd om gronden die weliswaar buiten de EHS liggen maar wel van maatschappelijk belang zijn, op termijn te gaan verkopen. Staatsbosbeheer gaat zorgvuldig, samen met provincies en gemeenten, met deze vraag aan de slag. Dit proces kan echter pas starten als de zogenoemde herijking van de EHS heeft plaatsgevonden.

Verwacht wordt dat in 2012 duidelijk wordt of en welke gebieden voor verkoop in aanmerking komen. Mochten we in de toekomst inderdaad tot verkoop van gronden over moeten gaan, zal Staatsbosbeheer kiezen voor een openbare gunning.

4f4. gemeentelijk natuurbeleid

De gemeente hecht er aan, dat natuur en landschap in haar ruimtelijk beleid goed tot uiting komt. Dat is nodig voor het behoud ervan en voor het verder ontwikkelen van deze kwaliteiten. Om dit in goede banen te leiden is het Ecologisch Ontwikkelingsplan (EOP) 2009 opge-

steld. Hierin staat de natuur centraal bij het verkennen van mogelijkheden voor nieuwe ecologische ontwikkelingen en kwaliteitsverbetering. Het EOP beoogt aan te geven "hoe we in de hedendaagse tijd om kunnen gaan met het aspect natuur, zodat in Tytsjerksteradiel zowel mens, plant en dier zich verder kunnen ontwikkelen". Het plan bevat een overzicht van de belangrijke natuurwaarden en processen en biedt een verkenning van kansrijke mogelijkheden om natuur in de gemeente te versterken. Voor een verkenning van de ecologische ontwikkelingsmogelijkheden wordt ingezet op de volgende sporen:

- Water voor natuur;
- Openheid als kwaliteit en
- Ecologische samenhang.

Het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) vormt voor de gemeente Tytsjerksteradiel de aanleiding om samen met Wetterskip Fryslân een waterplan "Wetter in sicht" (2009) op te stellen. Daarbij wil de gemeente anticiperen op klimaatsverandering en een duurzame leefomgeving creëren waarvan water een onderdeel uitmaakt.

In het waterplan worden drie beleidsdoelen onderkend, te weten:

- een duurzaam en veerkrachtig watersysteem,
- de waardering van water, en
- samenwerking en verantwoordelijkheid.

4f3. beleid voor natuur in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

Hierboven is al vermeld dat de bezuinigingen het rijksbeleid voor de natuur bijzonder grote gevolgen zal hebben, maar dat deze nog niet precies bekend zijn. Momenteel kan daar nog geen rekening mee gehouden worden. Het ligt in de verwachting dat er in de loop van 2011 meer duidelijkheid komt. Uiteraard zal alsdan worden getracht met het maken van het (voor) ontwerpbestemmingsplan op de actuele situatie in te spelen.

Wel staat vast dat rekening kan worden gehouden met een uitbreiding van particulier natuur beheer. Er kan voor gekozen worden om de gronden die door particulieren als natuur worden beheerd niet – meteen – de bestemming 'natuur' te geven.

4g. landschap

4g1. rijks beleid

In de Nota Ruimte wordt het zwaartepunt voor het landschapsbeleid gelegd bij de provincies. In de Nota worden een 20-tal gebieden aangewezen als nationaal landschap, waaronder De Noardlike Fryske Wâlden. Nationale landschappen zijn gebieden met internationaal zeldzame en nationaal kenmerkende kwaliteiten op landschappelijk, cultuurhistorisch en natuurlijk gebied. Deze kwaliteiten moeten worden behouden, duurzaam beheerd en waar mogelijk versterkt. Uitgangspunt is 'behoud door ontwikkeling': mits de kernkwaliteiten worden behouden of versterkt (ja, mits principe) zijn binnen Nationale landschappen ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk. Er is ruimte voor ten hoogste de natuurlijke bevolkingsgroei (migratiesaldo nul) en voor regionale en lokale bedrijvigheid.

De provincies moeten de begrenzing van de nationale landschappen vastleggen.

4g2. provinciaal beleid

De provincie zet in op het in stand houden en verder ontwikkelen van de belangrijke landschappelijke kwaliteiten en waarden in onze provincie waardoor:

- de Friese landschapstypen en hun ontwikkelingsgeschiedenis herkenbaar blijven en de ruimtelijke kwaliteit en het identiteitsgevoel versterkt worden;

- landschap een inspiratiebron kan zijn voor nieuwe ontwikkelingen en een kernkwaliteit kan zijn voor nieuwe sociaaleconomische impulsen;
- waar gewenst en noodzakelijk, geheel nieuwe eigentijdse landschappen met veel kwaliteit gerealiseerd worden.

De provincie vraagt bij de inrichting (en beheer) van de ruimte aandacht voor een bijzondere landschappelijke kwaliteit van Fryslân, namelijk de stilte en vrijwel ongestoorde duisternis. Voor bepaalde natuurgebieden en diersoorten zijn stilte en duisternis een vereiste en voor mensen een kwaliteit die de beleving van het landschap een extra dimensie geeft. Door versterking van de groene en blauwe dooradering van het landelijk gebied, streeft de provincie naar vergroting van de kwaliteit en de multifunctionaliteit van het landelijk gebied. Hierbij wordt prioriteit gegeven aan de bundelingsgebieden rondom de stedelijke centra, omdat de verstedelijkingsdruk en het te behalen rendement van investeringen hier het hoogst zijn.

De Nije Pleats is een onderzoek door een onafhankelijk kernteam, in opdracht van de provincie Fryslân, naar schaalvergroting in de landbouw en dan met name de landschappelijke inpassing van agrarische bebouwing. Dit onderzoek heeft geleid tot een aantal aanbevelingen die door het college van Gedeputeerde Staten zijn bekrachtigd. Het resultaat ligt vast in het Adviesboek en Werkboek De Nije Pleats yn Fryslân.

In het streekplan *Om de kwaliteit fan de romte* van de provincie Fryslân staan de landschappelijke kernkwaliteiten binnen de gemeente Tytsjerksteradiel als volgt omschreven:

<p>Laagveengebied</p> <ul style="list-style-type: none"> - grootschalige open ruimten begrensd door bebouwings- en beplantingslinten langs wegen en vaarten, alsmede door beplantingselementen op de hogere zandgronden; - aanwezigheid van lineaire structuren van wegdorpen (zoals Ryptsjerk en Tytsjerk), wegen en vaarten; - opstreckende strokenverkaveling haaks op ontginningsassen; - incidentele groene verdichtingen door moerasgebieden (zoals bij Earnewâld, <i>Ottema Wiersmareservaat</i>), boselementen en verlande petgaten en zandkoppen c.a. (zoals Lytse Geast en Suwâld); - aanwezigheid van met name open grasland, grazige natuurgebieden en waterpartijen, waaronder petgaten. <p>Zeekleilandschap</p> <ul style="list-style-type: none"> - open en grootschalig (geldt niet meer voor het gebied grenzend aan het Alddiel) met structurerende elementen als terpen, paden/wegen en vaarten; - onregelmatige blokverkaveling; - beplanting puntvormig geconcentreerd rondom boerderijen, woningen, zoals bij Wyns en Bartlehiem; - aanwezigheid van met name open grasland. <p>Coulisselandschap</p> <ul style="list-style-type: none"> - kleinschalig patroon van lintbebouwing, dykswâlen, elzensingels met geleidelijke overgangen naar open enclaves daartussen (mieden en hooilanden) en esgronden; - relatief dicht netwerk van dykswâlen (met name bij Jistrum en Eastermar-It Heechsân) en elzensingels; - afwisseling van schaal en reliëf; - opstreckende strokenverkaveling, min of meer haaks op ontginningsassen, met gevarieerde lengte – breedteverhoudingen van gemiddeld 4:1 à 5:1 tot hier en daar (on)regelmatige blokverkaveling; - structurerende elementen als bospercelen, aardkundige elementen zoals pingoruïnes en dobben, lintdorpen, zoals Sumar, Suwâld, wegen en (onverharde) paden met laanbeplanting, landgoederen zoals Vijversburg, Stania State en De Klinze; - specifieke vormen van esstructuren bij Jistrum, Eastermar – It Heechsân, Burgum en Sumar. <p>Merengebied</p> <ul style="list-style-type: none"> - grootschalige openheid, met een afwisseling tussen overwegend water, natuur en
--

grasland;

- water met oeverbegroeiing (rietkragen) langs meren en vaarten;
- mied- en opvaarten, miedwegen.

In het Streekplan is het nationaal landschap (NLS) de Noardlike Fryske Wâlden nader begrensd. De provincie staat op het standpunt, dat voor het NLS geen ander planologisch regime nodig is dan voor de rest van de provincie. Dit, omdat de instandhouding en ontwikkeling van alle Friese landschapstypen een randvoorwaarde is voor het ruimtelijk beleid.

4g3. gemeentelijk beleid

De landschapsdiversiteit in de overgang van dekzandplateau naar veenweidegebied en de gaafheid van het landschap vormen de basiswaarde van Tytsjerksteradiel nu en in de toekomst.

De diversiteit en kwaliteit van het landschap (inclusief de dorpen) worden versterkt en als omgevingskwaliteiten integraal benut. Het huidige kenmerkende landschap is en blijft dé kracht van Tytsjerksteradiel, maar naar de toekomst toe wordt deze aangevuld met inpassing van nieuwe functies en complementaire (landschaps)elementen. In de Structuurvisie en in het Masterplan wordt opgeroepen om de kwaliteiten van het landschap te benutten.

Het (cultuur)landschap is van grote waarde voor Tytsjerksteradiel.

Dit betekent dat bij ruimtelijke ingrepen zorgvuldig wordt omgegaan met de schaal en maat van de te realiseren ontwikkeling in het gebied. Mits aan deze voorwaarde wordt voldaan wil Tytsjerksteradiel lef tonen, bijvoorbeeld in vormgeving, maar ook in type en functie. Het mag vernieuwend en bijzonder zijn. Speciale aandacht verdient nieuwbouw (vorm, kleur en hoogte) in het buitengebied en de randen tussen bebouwd en onbebouwd gebied. Door het inzetten van onder meer het instrument beeldkwaliteitplannen, door het vroegtijdig betrekken van architecten bij (de gemeentelijke) planvorming en door een visie op de inpassing van nieuwe vormen van bedrijfsgebouwen (o.a. de serrestallen en bij paardenhouderijen) wordt de ruimtelijke kwaliteit verbeterd.

Wat zijn de kwaliteiten die wij zo graag willen behouden?

Behalve de landschappelijke kwaliteiten in het buitengebied zijn er ook nog kwaliteiten in de bebouwde omgeving.

We vatten die kwaliteiten samen in het begrip 'beeldkwaliteit'. De beeldkwaliteit wordt bepaald door meerdere aspecten, zoals de cultuurhistorische context van de bebouwing, bouwstijl, (onderhouds)toestand van de bebouwing, functie(s) van de bebouwing, onderlinge verhouding tussen bebouwing, verhouding tot onbebouwde omgeving en landschap (o.a. materiaal en kleurgebruik, massa, hoogte breedte en diepte), afwisseling bebouwde en onbebouwde ruimten, functie en inrichting van openbare ruimten, etc.

Met name in de dorpsranden en bij dorpsuitlopers en buurtschappen beïnvloeden de landschapskwaliteit en de beeldkwaliteit elkaar sterk. Dat geldt vaak ook bij verspreid voorkomende bebouwing in het buitengebied. De landschapskwaliteit bepaalt mede de beeldkwaliteit en de beeldkwaliteit bepaalt mede de landschappelijke kwaliteit.

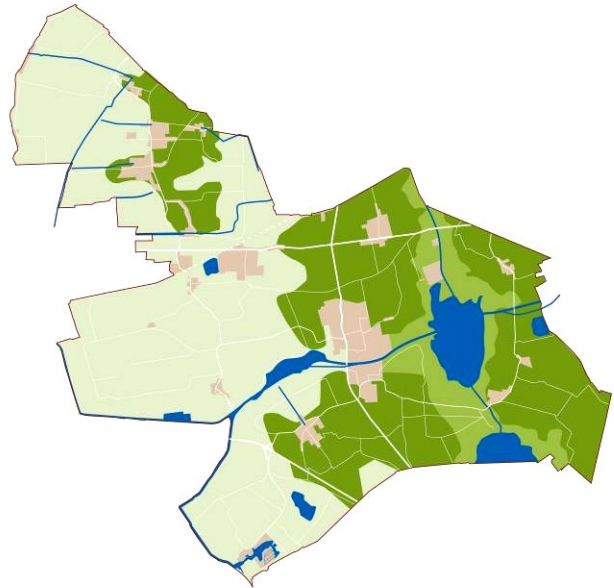
Mogelijkheden van en in het landschap: behouden in het oosten, ontwikkelen in het westen

Het landschap gaat niet op slot, maar de ontwikkelingen vinden plaats naar aard en schaal van het landschap. Ingrepen dienen te passen in het karakteristieke landschap. Maatwerk is geboden. Alleen wanneer aan deze voorwaarde wordt voldaan is er vrijheid in vormgeving, type en functie. Het mag vernieuwend en bijzonder zijn.

Om de mogelijkheden in het landschap aan te geven verdelen we de gemeente, ruwweg, in twee gedeelten:

- het oostelijke(besloten) gedeelte, inclusief de Trynwâlden (donker groen)
- het westelijke (open) gedeelte (licht groen)

Deze tweedeling is de basis voor de zonerings in dynamiek. Daarbinnen wordt overigens nog wel gedifferentieerd. De stelregel bij beide regimes is gelijk: ontwikkelingen in het landschap kunnen, maar alleen wanneer zij zich voegen naar en passen in maat en schaal van het landschap.

Kaartje met twee regimes

Het *oostelijk* gedeelte met het fraaie coulisselandschap is een gaaf en kleinschalig gebleven landschap. Dit wordt gekoesterd. Niet voor niets bestaat een groot deel van het oostelijk deelgebied en de Trynwâlden uit Nationaal Landschap *Noardlike Fryske Wâlden* (NFW) (Woudenlandschap). Wij gaan hier uit van een consoliderend regime.

De provincie Fryslân is verantwoordelijk voor de uitwerking en uitvoering van het beleid voor Nationale Landschappen. De provincie geeft de begrenzing van het nationale landschap aan en beschrijft hoe ze de kernkwaliteiten van het betreffende Nationale Landschap wil behouden, beheren en versterken.

Binnen de grenzen van een Nationaal Landschap geldt een extra kwaliteitsbeleid. Ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk, zolang de kernkwaliteiten worden behouden of verstrekt (ja-mits principe). Verder kunnen er nieuwe woningen voor de eigen bevolkingsgroei worden gebouwd ('migratiesaldo nul') en er is ruimte voor lokale en regionale bedrijvigheid. Grootschalige ruimtelijke ontwikkelingen zijn niet mogelijk, omdat deze niet verenigbaar zijn met de kernkwaliteiten.

De NFW valt binnen het grondgebied van vijf gemeenten: Dantumadiel, Kollumerland c.a., Achtkarspelen, Tytsjerksteradiel en Smallingerland. In 2009 hebben deze vijf gemeenten in de NFW Bureau Bosch Slabbers uit Den Haag opdracht gegeven een landschapsvisie te ontwikkelen. In het project Landschapsvisie Noardlike Fryske Wâlden draait het om het samenspel tussen ruimtelijke kwaliteit en landbouwkundig functioneren. Samen met de boeren in het gebied is onderzocht hoe de ontwikkeling in de landbouw zodanig kan worden vormgegeven dat de historisch gegroeide kernkwaliteiten behouden blijven, knelpunten in de bedrijfsvoering en in het landschap opgelost worden én nieuwe kwaliteiten tot ontwikkeling worden gebracht. De visie 'Boer en Landschap' is eind 2009 gepresenteerd aan de opdrachtgevers.

De directe aanleiding voor het opstellen van de landschapsvisie is dat de vijf gemeenten werken aan de herziening van hun bestemmingsplan Buitengebied. Hierin willen zij op eenduidige wijze vorm geven aan een ontwikkelingsgericht landbouwbeleid. De vijf gemeenten willen hun ruimtelijk beleid op elkaar afstemmen. Zij willen het beleid naar deelgebieden differentiëren en op gemeentelijk niveau harmoniëren; in verschillende deelgebieden kan een ander beleid gelden, maar binnen dat deelgebied mag het beleid niet langer per gemeente verschillen.

Het *westelijk* deel van de gemeente, de veen - en kleigronden, zijn open, grofmazig en (relatief) grootschalig. Het landschap heeft zeker kwaliteiten, maar er is ruimte voor meer. De wens is om er aanvullende kwaliteiten aan toe te voegen.

De gemeente heeft, samen met de gemeente Leeuwarden, een onderzoek gedaan naar de recreatieve mogelijkheden van het westelijk deel. In het onderzoek wordt tevens aangegeven wat dit betekent voor de invulling van het landschap. Het is onzeker of, en zo ja, hoe de verwezenlijking van de EHS plaatsvindt. Bovendien zijn er bezuinigingen vanuit het rijk op dit gebied waardoor het twijfelachtig is of de invulling van het landschap inderdaad gaat plaatsvinden. Uiteraard heeft dit laatste negatieve gevolgen voor de ontwikkelingen voor de economie, met name voor het toerisme en recreatie en, in dubbel opzicht, voor de verbreding van de landbouw.

De gemeente wil duurzame energie stimuleren, en ziet mogelijkheden zoals warmte/koude opslag, groene stroom door bijvoorbeeld windturbines of hout (onderhoudsafval: snoeihout, maaisel) uit houtwallen. Landschapselementen kunnen de concentratie vervuilende stoffen, inclusief fijnstof, tot 30% doen afnemen. De gemeente ziet binnen de gemeente geen mogelijkheden om grootschalige windturbineparken te plaatsen. Alleen op bedrijventerreinen van Sumar kunnen windturbines geplaatst.

4g4. beleid voor landschap in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

In het bestemmingsplan zal een globale tweedeling van het landschap worden gehanteerd: open landschap en woudenlandschap/coulisselandschap. Binnen het woudenlandschap wordt een aantal deellandschapstypen onderscheiden.

Het plan zal regels geven, gericht op het behoud en/of de ontwikkeling van deze landschapstypen. Die regels zullen vaak worden opgenomen in de regels voor specifieke bestemmingen zoals 'agrarisch – cultuurgrond', 'wonen', 'water'.

De regelgeving met betrekking tot het landschap, voor zover betrekking hebbend op agrarisch gebied binnen het NLS de Noardlike Fryske Wâlden, wordt afgestemd met de regels die de andere NLS gemeenten in hun nieuwe bestemmingsplannen buitengebied zullen opnemen.

Met het oog op de inpassing van bouwwerken in het landschap zullen aanvullende regels worden opgenomen waarmee zo nodig sturing kan worden gegeven aan de situering e.d. van gebouwen. De Welstandsnota wordt zo nodig afgestemd op het beleid in het nieuwe bestemmingsplan.

5. Uitgangspunten voor het nieuwe plan Buitengebied

5a. algemeen

Het beleid en de daarop gebaseerde regelgeving, dat in het nieuwe plan wordt opgenomen, is gebaseerd op de diverse onderdelen in hoofdstuk 4 met de kop '**beleid voor ..... in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied**'.

Dat beleid bevat overigens wel de nodige discussiepunten. Een paar daarvan halen we naar voren. Het is de bedoeling dat met name daarover de raad een standpunt bepaalt c.q. richting geeft voor de verdere uitwerking van het bestemmingsplan.

De (globale) vertaling van het nieuwe beleid in regels wordt schematisch weergegeven in enkele tabellen. Uit die tabellen kan ook worden afgelezen welke overeenkomsten en welke verschillen er zijn in regelgeving ten opzichte van het nu nog geldende plan Buitengebied (1997).

Het gaat in dit onderdeel om *uitgangspunten*. De concrete uitwerking vindt plaats in het voorontwerp bestemmingsplan. Het is mogelijk, dat in bepaalde situaties of zelfs in bepaalde gebieden één of meer uitgangspunten niet toegepast kunnen worden. Dat komt omdat bij die concrete uitwerking omgevingsaspecten als landschap, bodem, archeologie, milieu (o.a. de consequenties van de plan-m.e.r.) e.d. een meebepalende rol spelen.

De opbouw van dit deel van de notitie is, per thema, als volgt. Eerst wordt het onderdeel '**beleid voor ..... in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied**' herhaald. Dan worden enkele discussiepunten aan de orde gesteld. Tenslotte volgt de tabel met schematisch weergave van overeenkomsten en verschillen in huidige en nieuwe regelgeving.

5b. landbouw

5b1. beleid voor de landbouw in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied

Op grond van de Structuurvisie zullen agrarische bedrijven ontwikkelingsmogelijkheden krijgen. Voor de bedrijfscomplexen betekent dit, dat (weer) ruime bouw mogelijkheden worden geboden. Bestaande bedrijven kunnen uitbreiden. De huidige omvang van bouwpercelen zal worden vergroot van 1 tot 1,5 ha. Via een wijzigingsbevoegdheid kan een bouwperceel worden vergroot tot 2 ha.

Met het oog op een goede inpassing in het landschap zullen regels worden opgenomen in het bestemmingsplan.

Door de grotere omvang van de bedrijven, maar ook door de functieverbreiding binnen de landbouw vervagen de, planologisch relevante verschillen (zoals verschijningsvorm, verkeersaantrekkende werking) tussen grondgebonden en niet grondgebonden agrarische bedrijven. Het is derhalve niet meer noodzakelijk om dit onderscheid te maken in het nieuwe bestemmingsplan. Dit houdt in dat voor het omzetten naar, of voor het vergroten van een niet grondgebonden agrarisch bedrijf de milieuwetgeving – alleen - maatgevend is.

Het grote verschil in milieuocontouren tussen grondgebonden en niet-grondgebonden bedrijven is sterk afgenomen (staltypen, milieuvorzieningen, normstelling).

Het nieuwe plan biedt, via een wijzigingsbevoegdheid, mogelijkheden voor functie verbreding en functie verdieping.

Nieuwvestiging van een agrarisch bedrijf is alleen mogelijk in het kader van een noodzakelijke verplaatsing van een bestaand bedrijf. Startende bedrijven of bedrijven die van elders komen zullen zich moeten vestigen in een bestaand agrarisch bedrijfscomplex. Het nieuwe bestemmingsplan zal op basis het rapport Boer en Landschap een regeling bieden voor perceelsvergrotingen e.d. in het coulisselandschap. Ook voor het open landschap zullen regels voor schaalvergroting worden opgenomen.

5b2. 'discussiepunten' landbouw

Een paar onderwerpen binnen het onderdeel 'landbouw' vraagt om een bestuurlijke keuze. Die keuze kan richtinggevend zijn en/of concreet.

We noemen in dit verband:

- onderscheid grondgebonden – niet-grondgebonden agrarisch bedrijf, handhaven of niet;
- grootte agrarisch bouwperceel;
- grootte bedrijfsgebouwen.

1. onderscheid type agrarisch bedrijf

- a. het onderscheid tussen grondgebonden en niet grondgebonden vervalst;
- b. het onderscheid tussen grondgebonden en niet-grondgebonden handhaven;

2. grootte bouwperceel

- a. Een agrarisch bouwperceel is bij recht ca. 1,5 ha, vergroting tot 2 ha is mogelijk, afhankelijk van toetsing aan omgevingsfactoren;
- b. Een agrarisch bouwperceel is bij recht ca. 1 ha, vergroting tot 1,5 ha is mogelijk, afhankelijk van toetsing aan omgevingsfactoren;

3. grootte bedrijfsgebouwen

- a. goothoogte en bouwhoogte gebouwen vastleggen op resp. 6 meter en 15 meter;
- b. eisen stellen aan oppervlakte, dakhelling, situering, goothoogte (max. 6 meter) en bouwhoogte.

5b3. schema 'regelgeving' landbouw

onderwerp	Huidige regeling	Uitgangspunt komende regeling
Landerijen	Agrarisch gebied, in principe geen bebouwing Medegebruik andere functies mogelijk o.a. recreatie, natuur, waterhuishouding	Agrarisch – Cultuurgrond, in principe geen bebouwing Medegebruik andere functies mogelijk o.a. recreatie, natuur, waterhuishouding
Niet-agrarische functies		
Functieverandering	Wijziging naar natuurfunctie of bos is mogelijk Wijziging naar woonfunctie zeer beperkt mogelijk	Wijziging in bestemming natuur of bos is mogelijk Wijziging naar woonfunctie zeer beperkt mogelijk
Schaalvergroting	<i>Zie onderdeel Landschap</i>	<i>Zie onderdeel Landschap</i>
Agrarische bedrijven	Onderscheid in grondgebonden en niet-grondgebonden bedrijven	Geen onderscheid in grondgebonden en niet-grondgebonden bedrijven ⁸
Bedrijfsgebouwen	Bedrijfsgebouwen op agrarisch	Bedrijfsgebouwen op bouwper-

⁸ discussiepunt

Bedrijfswoning	bouwperceel Ruime bouwmogelijkheden bedrijfsgebouwen: max. goot- (4 of 6 m) en bouwhoogte (15 m), dakhelling 40 – 60 ⁰	ceel, binnen bouwvlak Ruime bouwmogelijkheden bedrijfsgebouwen max. goot- (6 m) en bouwhoogte (15 m) ⁹
Omvang bouwperceel	1 bedrijfswoning, op bouwper- ceel, 2 ^e mogelijk	1 bedrijfswoning, op bouwper- ceel, 2 ^e mogelijk
Nieuwe agrarische bedrijven	Groote bouwperceel 1 ha, uitbreiding mogelijk tot 1,5 of 2 ha	Groote bouwperceel 1 - 1,5 ha, uitbreiding mogelijk tot 2 ha ¹⁰
	Nieuwe vestiging agrarisch bedrijf mogelijk in geval a. verplaatsing bestaand bedrijf b. oprichting nieuw bedrijf voor niet-grondgebonden bedrijven geldt afstandseis > 250 m tot dorpsbebouwing, recreatieterrein, natuurgebied	Nieuwe vestiging agrarisch bedrijf mogelijk in geval van verplaatsing bestaand bedrijf oprichten nieuw bedrijf: in bestaand (vm.) agrarisch bedrijfscomplex
	Omzetting grondgebonden in niet-grondgebonden bedrijf mogelijk, mits afstand tot dorpsbebouwing, recreatieter- rein, natuurgebied > 250 m	Nvt ¹¹
	Bij grondgebonden bedrijf is niet-grondgebonden neventak toegestaan	Nvt ¹²
Functieverdieping/verbreding	Minicamping is mogelijk	Minicamping is mogelijk Niet-agrarische nevenfuncties zijn mogelijk
Functieverandering	Agrarisch functie kan worden gewijzigd in wonen, natuur, 'licht' niet-agrarische bedrijf	Agrarische functie kan worden gewijzigd in wonen, natuurfunctie, 'licht' niet- agrarisch bedrijf
<i>Bijzondere agrarische bedrijven</i>	Toegesneden agrarische bestemming (K.I., PTC+)	Agrarisch – aanverwant, specifieke aanduiding
Bedrijfsgebouwen Bedrijfswoning	Zie agrarische bedrijven Zie agrarische bedrijven	Zie agrarische bedrijven Zie agrarische bedrijven
Functieverandering	Divers, o.a. wijziging naar 'gewoon' agrarisch bedrijf mogelijk	Divers, vergelijkbaar met die van agrarisch bedrijf
<i>Agrarisch dienstverlenend bedrijf</i>	Toegesneden regeling	Bedrijfsbestemming, specifieke aanduiding
Bedrijfsgebouwen	Totaal max. opp 2000 m2 (vergroting tot 4500 m2)	Bedrijfsgebouwen op bouwper- ceel, binnen bouwvlak

⁹ discussiepunt

¹⁰ discussiepunt

¹¹ discussiepunt

¹² discussiepunt

Bedrijfswoning	mogelijk). Gebouw: max. opp. (1000 m ²), goot- (6 m) en bouwhoogte (10 m)	Ruime bouw mogelijkheden bedrijfsgebouwen max. goot- (6 m) en bouwhoogte (15 m)
1 bedrijfswoning, op bouwperceel	1 bedrijfswoning, op bouwperceel	1 bedrijfswoning, op bouwperceel
Functieverandering	Agrarisch dienstverlenende functie kan worden gewijzigd in wonen, agrarisch bedrijf, natuur, 'licht' niet-agrarische bedrijf	Agrarisch dienstverlenende functie kan worden gewijzigd in wonen, agrarisch bedrijf, natuur, 'licht' niet-agrarische bedrijf

5c. recreatie & toerisme

5c1. beleid voor recreatie en toerisme in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied

In de Structuurvisie geldt een gebiedsgerichte aanpak, waarbij, behalve aan het middengebied, recreatieve functies en mogelijkheden worden toegekend. Ook het gemeentelijk toeristisch beleidsplan geeft een aantal mogelijkheden. Deze zijn echter nog niet concreet en kunnen niet, nu al, worden bestemd in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. Hiervoor zal een aparte ruimtelijke procedure moeten worden gevolgd.

We noemen hieronder de mogelijkheden die, in principe, voor een aparte procedure in aanmerking kunnen komen, alsmede enkele voorwaarden waaronder dit dient te geschieden. Een aantal mogelijkheden van geringe omvang kan wel worden meegenomen in het bestemmingsplan, zie hiervoor de schematische overzichten.

In principe wordt meegewerkt aan een recreatieve bestemming voor vrijkomende bebouwing in zowel het westelijk, als in het oostelijk deel van de gemeente (zie *kaartje met de drie gebieden*).

In het oostelijk deel geldt een consoliderende strategie. Een groot deel van dit gebied bestaat uit Nationaal landschap (woudenlandschap), hierin mag de extensieve recreatie groeien. Deze ontwikkelingen zullen verspreid in het landschap plaatsvinden, daarbij rekening houdend met de historie en passendheid in het landschap.

Rondom de Burgumer Mar en Eastermar is het afwijkende landschap (merenlandschap) aanleiding om meer dynamiek toe te laten. Mits zorgvuldig ingepast in het landschap en rekening houdend met de natuurfunctie, is beperkte vestiging van (watergebonden) recreatieve voorzieningen mogelijk. (Water)recreatie dient hierbij hand in hand te gaan met een kwaliteitsverbetering van de oevers van de meren.

Bij *Eastermar* kan de verblijfsrecreatie uitgebreid worden. Ook hier moet er rekening mee gehouden worden dat dit naar aard en schaal geschiedt, met een voldoende inpassing in het landschap.

In het *westelijk deelgebied* is ruimte voor ontwikkeling. Landbouw is en blijft de belangrijkste gebruiker van het gebied, maar er komt meer ruimte voor recreatieve ontwikkelingen. In dit gebied is zowel het landschap als de nabijheid van Leeuwarden aanleiding voor het versterken van de (water)recreatie. Daarnaast wordt ruimte geboden aan, zorgvuldig ingepaste, bedrijvigheid en getransformeerde boerenbedrijven. Primair wordt gedacht aan agrotoerisme, maar ook andere transformaties (bijvoorbeeld met natuur medegebruik) zijn mogelijk.

Voor het *grensgebied met Leeuwarden* is in de Structuurvisie een ontwikkelingsperspectief opgesteld. Het perspectief kent een zonering met een aantal sfeergebieden.

Het *gebied aansluitend aan het dorpenlint* – van Aldtsjerk tot aan Suwâld -, geldt als een gebied voor “cultuur en ontspanning”.

Voor de *gebieden ten noorden en zuiden van de groene ster* geldt, behalve voor de natuurgebieden, het sfeergebied “Rust en zorg” (zie voor een nadere uitwerking: par. **4c4**).

Als en wanneer de EHS onderdeel gaat uitmaken van het westelijk deel van de gemeente kan dit aanleiding zijn om hiervan gebruik te maken op recreatief gebied. Niet zozeer door gebruik te maken van de EHS zelf, maar door daar aansluitend mogelijkheden te bieden voor verder natuuruitbreiding (het aanleggen van natuurvriendelijke oevers, rietvelden e.d.), en door fiets- en wandelmogelijkheden.

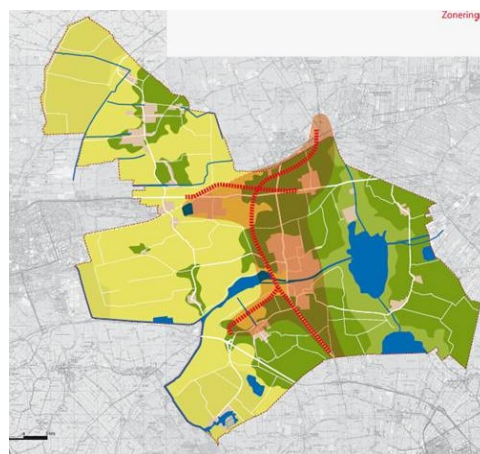
5c2. 'discussiepunten' recreatie en toerisme

Een discussiepunt zou kunnen zijn of de in de Structuurvisie vastgelegde 'tweedeling' ten aanzien van vestigingsregime voor recreatieve bedrijvigheid in vm. agrarische bebouwing moet worden vastgehouden en in regels vertaald.

- a. voor vestiging van een recreatieve functie in vrijkomende agrarische bebouwing in zowel het westelijk, als in het oostelijk deel van de gemeente gelden lichtere toetsingscriteria;
- b. voor vestiging van recreatieve functies in vrijkomende agrarische bebouwing gelden overall dezelfde toetsingscriteria;

Kaartje uit Structuurvisie met zonering:

- gebied 'Oostelijk deel en Trynwâlden'-coulisselandschap (consoliderende strategie)
- gebied 'Midden en hart Trynwâlden' (bundeling wonen, werken, voorzieningen)
- gebied 'West' (ruimte voor ontwikkeling)

5c3. schema 'regelgeving' recreatie en toerisme

onderwerp	Huidige regeling	Uitgangspunt komende regeling
Kamperen	Minicamping in beginsel mogelijk bij agrarische bedrijven e.d.	Minicamping in beginsel mogelijk bij agrarische bedrijven e.d.
Recreatieve voorzieningen	Kleinschalige voorzieningen (picknickplaatsen, onverharde wandelpaden, uitkijkpunten, e.d.) in beginsel mogelijk	Kleinschalige of extensieve recreatieve voorzieningen in beginsel mogelijk
Recreatieve nevenfuncties	Bêd en brochje mogelijk	Kleinschalige voorzieningen (theetuin, bêd en brochje, expositieruimte) in beginsel mogelijk
Grootschalige(r) recreatieve voorzieningen	Nvt	Nvt Regelen in aparte planologische procedure

5d. wonen

5d1. beleid voor wonen in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

De grenzen aan wat kan worden toegestaan aan nieuwe woonbebouwing in het buitengebied worden aangegeven in het provinciaal streekplan en de daaraan gekoppelde – of te koppelen - verordening. Daarnaast zijn er de Structuurvisie, het gemeentelijk Woonplan en het Sociaaleconomisch Masterplan Noordoost Fryslân.

Hieronder wordt aangegeven hoe de gemeente dit beleid vertalen gaat in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

1. Ruimte voor Ruimte regelingen (RvR).

De ontwerp verordening Ruimte van de provincie kent regelingen voor RvR. Deze staan in de artikelen 1.5. (1.5.1) Saldoregeling woningen, 1.6 (1.6.1) RvR voor sloop beeldverstorende bebouwing, en 1.7(1.7.1) RvR voor verplaatsing van agrarische bebouwing. Deze artikelen kunnen, zonder ontheffing van GS, worden toegepast via een afwijkingsregeling of wijzigingsbevoegdheid in het bestemmingsplan.

Het – op termijn - afnemen van de bevolking(sgroei) en van het aantal agrarische bedrijven zet de leefbaarheid op het platteland, zowel in de kernen als in het buitengebied onder druk. Leegstand van gebouwen en woningen leidt tot verpaupering en gevoelens van onveiligheid. De RvR biedt mogelijkheden dit te voorkomen. Toepassing kan echter ook leiden tot leegstand in de kernen, en/of het niet kunnen realiseren van (een) dorpsuitbreiding(en) omdat het –beperkte- contingent nieuwbouw woningen ten faveure van het buitengebied is ingezet. Om deze reden is de RvR in enkele gemeenten elders in het land, medio 2010, afgeschaft.

De verwachte tendens in de wijziging van de bevolkingsomvang in de gemeente en directe omgeving, en het redelijkerwijze te verwachten gebruik van de RvR leiden nog niet tot een dergelijke conclusie. Bovendien blijft de regeling, vooral voor het doen verdwijnen van ont sierende bebouwing een belangrijk instrument. Waakzaamheid blijft wel geboden.

Het bovenstaande leidt wel tot de conclusie dat, daar waar dit mogelijk is, gekozen dient te worden voor herbouw in of aansluitend op een bestaand bebouwingslint of een bestaande bebouwingscluster in het landelijk gebied, dan wel aansluitend of binnen een los geheel van woonbebouwing.

Voorgestelde voorwaarden bij het toepassen van RvR:

- De bestaande bebouwing wordt afgebroken en het perceel wordt in overeenstemming gebracht met de kernkwaliteiten van het landschapstype en gebruikt i.o.m. de nieuwe bestemmingsbepalingen.
- Bouw van een enkele woning geschiedt in volgorde van voorkeur: a) binnen bestaand stedelijk gebied, b) in een bebouwingslint, of bebouwingscluster; c) in een los geheel van bebouwing. Solitaire bouw is niet toegestaan, anders dan op de plaats van de af te breken bebouwing.
- Door de bouw mogen geen beperkingen ontstaan voor de ontwikkeling van agrarische of andere bedrijven in de omgeving.
- De nieuwe woning/bebouwing qua omvang en uitstraling wordt ingepast binnen de kernkwaliteiten per landschapstype, zoals aangegeven op en omschreven bij de van het bestemmingsplan deeluitmakende kaart met landschapstypen.

2. Landelijk wonen

De provincie kent regelingen voor nieuwe landgoederen en landelijke woonclusters. De verwezenlijking van beide vormen is gekoppeld aan de status van pilot. GS hebben besloten om geen pilots meer toe te kennen. De reden hiervan is dat er onvoldoende gebruik gemaakt is van de regelingen.

De Structuurvisie en het Sociaaleconomisch Masterplan Noordoost Fryslân staan beide positief tegenover diverse vormen van landelijk wonen. Voor beide plannen komt dit voort uit de zorg voor de vitaliteit en leefbaarheid van het buitengebied.

Het is de vraag of het gebrek aan belangstelling voor landelijk wonen structureel is. De periode voor het indienen van de pilots lag in een economisch moeilijke tijd. Bovendien waren de strikte voorwaarden van de provincie voor een aantal gegadigden een te groot obstakel.

Gezien de motivatie uit de Structuurvisie en het Sociaaleconomisch Masterplan Noordoost Fryslân wil de gemeente zich positief blijven opstellen tegenover het bieden van mogelijkheden voor landelijk wonen. Hieronder verstaan we tevens plannen voor woonvormen die een beroep doen op de provinciale regeling voor kwaliteitsarrangementen.

In aansluiting op de voorwaarden die zijn genoemd bij de RvR heeft het de voorkeur indien:

- De locaties voor landelijk wonen in de nabijheid van liggen van bestaand stedelijk gebied.
- De keuze voor een locatie voor landelijk wonen mag geen spanning opleveren voor de realisatie van de plannen zoals genoemd in het gemeentelijk woonplan. Daarbij gelden de voorwaarden dat:
- Door de bouw mogen geen beperkingen ontstaan voor de ontwikkeling van agrarische of andere bedrijven in de omgeving.
- De nieuwe woning/bebouwing qua omvang en uitstraling wordt ingepast binnen de kernkwaliteiten per landschapstype, zoals aangegeven op en omschreven bij de van het bestemmingsplan deeluitmakende kaart met landschapstypen.

3. Hergebruik van vrijkomende (niet-) agrarische bebouwing

Vrijkomende bebouwing mag ook voor wonen (en zorg) worden gebruikt. Dit wordt door de provincie beperkt tot voormalige bedrijfswoningen en karakteristieke bebouwing.

Het gebruik van vrijkomende bebouwing voor bewoning achten wij in het belang van de leefbaarheid en vitaliteit van het buitengebied. Deze bewoning vindt vaak plaats in combinatie met het uitoefenen van bedrijvigheid of van hobby's zoals het houden van paarden of andere dieren of het telen van gewas. Voor zover de hiervoor benodigde bebouwing al aanwezig was, kan deze hiervoor worden gebruikt.

Voor de keuze in herbestemming van de vrijkomende bebouwing zal aansluiting worden gezocht bij de gebiedsgerichte aanpak, zoals bedoeld in hoofdstuk 2.4 van de Structuurvisie.

4. Kwaliteitsarrangementen

GS kunnen ontheffing verlenen voor een ruimtelijke ontwikkeling waarin stedelijke of recreatieve functies worden gecombineerd met de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het landelijke gebied. Hieraan is een aantal voorwaarden verbonden.

Zo wordt de ontheffing alleen verleend indien de ontwikkeling bijdraagt aan de sociale of economische vitaliteit van het platteland.

Bij de beoordeling van een dergelijke ontwikkeling zal aansluiting worden gezocht bij de in de gebiedsgerichte aanpak, zoals bedoeld in hoofdstuk 2.4 van de Structuurvisie.

Ook hierbij geldt dat zoveel als mogelijk een locatie wordt voorgestaan die aansluit bij bestaande stedelijke functies, zoals een bebouwingslint, bebouwingscluster, of een los geheel van stedelijke bebouwing. Randvoorwaarde is ook dat een locatie past binnen de milieuregeling (grijs en groen).

5. Overige Woonitems

a. wonen en werken (beroep en bedrijf aan huis)

Om allerhande redenen worden 'wonen' en 'werken' steeds meer met elkaar verbonden. Door de nieuwe communicatietechnieken wordt het steeds makkelijker om, geheel of gedeeltelijk, thuis aan de slag te zijn, voor de baas, of voor het eigen bedrijf. Het buitengebied leent zich bij uitstek voor een aantal, veelal kleinschalige woon/werkmilieus. De woon - werkcombinatie is ook van belang voor de economische vitaliteit in het buitengebied. Vaak kan dit door gebruik te maken van de aanwezige ruimte in een woning of gebouw, en soms dient de bebouwing hierop te worden aangepast. Voor beroep en bedrijf aan huis in het buitengebied geldt dezelfde regeling als voor woningen binnen de bebouwde kom. Zie voor andere woon-werk situaties paragraaf 4.

b. erfvergroting

Indien het erf van een woning/woonboerderij (te) klein is, kan uitbreiding van het erf worden toegestaan. Daarvoor moet het bestemmingsplan worden gewijzigd. Voorwaarde voor uitbreiding van het erf is dat het nieuwe deel fysiek bij het oude erf wordt getrokken door:

- een sloot rondom het nieuwe deel aan te leggen;
- en/of het nieuwe deel van het erf te voorzien van een erfbeplanting.

Eén en ander dient in een door de initiatiefnemer op te stellen inrichtingsplan te worden vastgelegd.

Bij vergroting van een erf mag de totale oppervlakte van 3.000 m² bedragen.

In het huidige plan buitengebied is het in principe mogelijk om, via een procedure, het erf te vergroten tot maximaal 2000m².

Bij veel woningen in het buitengebied is een stuk(je) van een aangrenzend agrarisch perceel bij het erf gevoegd. In veel gevallen is dit gebeurd zonder het volgen van een procedure. In meerdere gevallen is het erf (veel) groter geworden dan 2000 m². Veel van die vergrotingen zijn van de weg niet of nauwelijks zichtbaar.

Om allerlei administratieve rompslomp en soms juridische gevechten te voorkomen worden de erfvergrotingen tot 3000 m² gelegaliseerd, tenzij er sprake is van grote landschappelijke, milieuhygiënische of andere zwaarwegende bezwaren.

c. paarden en wonen

In de loop van de afgelopen jaren zijn er veel mensen, om uiteenlopende redenen, paarden gaan houden. Dit heeft tot gevolg dat er in het buitengebied paardenbakken, lichtmasten, hoge afrasteringen, opslag en andere uiterlijke kenmerken van het houden van paarden zijn gekomen.

Samen met de provincie en een aantal andere gemeenten wordt gewerkt aan een regeling met nadere eisen. Zo mogelijk wordt de regeling gebruikt bij het verder opstellen van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

5d2. 'discussiepunten' wonen

Met betrekking tot het wonen in het buitengebied zijn een paar richting gevende keuzes gewenst. Een vraagpunt is of de ruimte voor ruimte regelingen al dan niet in het plan moeten worden opgenomen. Een ander vraagpunt is hoe om te gaan met erfvergrotingen.

1. ruimte voor ruimte regelingen

- a. ruimte voor ruimte regelingen (o.a. afbraak bepaalde omvang aan beeldverstorende bebouwing in ruil voor de bouw van een nieuwe woning) in plan opnemen;
- b. ruimte voor ruimte regelingen niet in plan opnemen;

2. omvang erfvergroting

- a. maximale omvang erf 2000 m² (huidig beleid);
- b. maximale omvang erf 3000 m²;
- c. andere maatvoering of geen maatvoering;

3. legalisering erfvergrotingen

- a. erfvergrotingen niet legaliseren;
- b. erfvergrotingen legaliseren, tot een maximum van 2000m²;
- c. erfvergrotingen legaliseren, tot een maximum van 3000m²;
- d. erfvergrotingen legaliseren, ongeacht de grootte.

5d3. schema 'regelgeving' wonen

onderwerp	Huidige regeling	Uitgangspunt komende regeling
Bestaande woningen	Binnen bouwperceel Oppervlak 150 m ² + 60 m ² bijgebouwen Goothoogte 1,5 – 4 m, bouwhoogte 12 m, dakhelling 20 - 60 ^o	Binnen bouwperceel, Regeling als binnen dorpen, ruime bouwmogelijkheden Goot- en bouwhoogte afgestemd op typering huidige woning
Nieuwe woonfunctie		
Bestaand(e) gebouw(en)	Wijzigen agrarisch bedrijf in woonfunctie mogelijk Wijzigen niet-agrarisch bedrijf in	Wijzigen agrarisch bedrijf in woonfunctie mogelijk Wijzigen niet-agrarisch bedrijf in

Bestaande woning	woonfunctie mogelijk Verplaatsen in bijzondere gevallen mogelijk	woonfunctie mogelijk Verplaatsen in bijzondere gevallen mogelijk
Ruimte voor ruimte regelingen	Nvt (indertijd goedkeuring onthouden door GS)	Af te breken beeldverstorende bebouwing vervangen door woning in beginsel mogelijk ¹³
Bijzondere nieuwe woonfuncties: landgoedwonen, kwaliteitsarrangementen, e.d.	Nvt	Nvt Regelen in aparte planologische procedure
Woonfunctie in combinatie met andere functie	Aan-huis-gebonden beroep bij recht toegestaan Hobbymatige agrarische activiteiten bij recht toegestaan Ondergeschikte niet-agrarische bedrijvigheid in vm. boerderijpanden in beginsel mogelijk Minicamping is mogelijk	Aan-huis-gebonden beroep/ bedrijf bij recht toegestaan Hobbymatige agrarische activiteiten bij recht toegestaan Ondergeschikte niet-agrarische bedrijvigheid in vm. boerderijpanden in beginsel mogelijk Minicamping is mogelijk
Functieverandering	Woonfunctie vm. boerderijpand kan worden gewijzigd in 'lichte' niet-agrarische bedrijfsfunctie	Woonfunctie vm. boerderijpand kan worden gewijzigd in 'lichte' niet-agrarische bedrijfsfunctie
Erfvergroting	Vergroting erf met woonbestemming mogelijk tot 2000 m2	Vergroting erf met woon- en/of tuinbestemming mogelijk tot 3000 m2 ¹⁴

5e. overige niet-agrarische bedrijvigheid

5e1. beleid voor niet-agrarische bedrijvigheid in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

Vestiging van niet-agrarische bedrijven in voormalige boerderijen is in beginsel mogelijk. Omgevingsaspecten, ontsluiting, ligging in een bepaald deel van de gemeente zijn criteria waaraan wordt getoetst. De Structuurvisie geeft aan dat in bepaalde delen van de gemeente een voorkeur geldt voor bepaalde bedrijfstypes. De indeling die de Structuurvisie aangeeft zal een leidraad zijn bij de beoordeling naar de geschiktheid voor de vestiging van een bepaald type bedrijf in dat deel van het buitengebied. Bij die afweging zullen omgevingsaspecten als landschap, belasting wegnen, bodem, archeologie, milieu e.d. een meebepalende rol spelen.

Bestaande niet-agrarische bedrijven in het buitengebied worden als zodanig bestemd. Ze hebben thans geen uitbreidingsmogelijkheden. De Provinciale Verordening Ruimte biedt de mogelijkheid om de bedrijfsbebouwing met 15% uit te breiden. Deze mogelijkheid zal in het nieuwe bestemmingsplan worden opgenomen. Met de door de provincie geboden mogelijkheid voor uitbreiding van bestaande niet-agrarische bedrijven zal wel terughoudend worden omgegaan. Hiervoor is een aparte procedure nodig. Bij de afwegingen in deze procedure zal de indeling (voor bundeling en segmentering) zoals die door de Structuurvisie wordt gegeven zwaar wegen, net als de inpasbaarheid in het landschap en de overige hierboven genoemde factoren voor een kleinere uitbreiding.

¹³ discussiepunt

¹⁴ discussiepunt

5e2. 'discussiepunten' overige niet-agrarische bedrijvigheid

Ten aanzien van de niet-agrarische bedrijvigheid zijn enkele richtinggevende uitspraken gewenst.

1. uitbreiding bestaande niet-agrarische bedrijven
  - a. niet-agrarische bedrijven krijgen in principe de mogelijkheid bedrijfsbebouwing met 15 % uit te breiden;
  - b. niet-agrarische bedrijven krijgen geen mogelijkheid tot uitbreiding van de bedrijfsbebouwing;

2. vestigingscriteria niet-agrarische bedrijven in vm. boerderijen
  - a. voor vestiging van niet-agrarische bedrijven in voormalige boerderijen gelden overal dezelfde toetsingscriteria;
  - b. voor vestiging van in de Structuurvisie genoemde bedrijfstypen in relatie tot bepaalde delen van de gemeente gelden lichtere toetsingscriteria.

5e3. schema 'regelgeving' overige niet-agrarische bedrijvigheid

onderwerp	Huidige regeling	Uitgangspunt komende regeling
Niet-agrarische bedrijven		
Productiebedrijven e.d.	Specifieke bedrijfsbestemming	Bedrijven, specifieke bedrijfsaanduiding
Bedrijfsgebouwen	Bedrijfsgebouwen op bouwperceel Op situatie toegesneden bouw-mogelijkheden, geen uitbreidings-mogelijkheden	Bedrijfsgebouwen op bouwperceel, binnen bouwvlak Op situatie toegesneden bouw-mogelijkheden, beperkte uitbreidingsmogelijkheden (max. 15%) ¹⁵
Bedrijfswoning	1 bedrijfswoning, op bouwperceel	1 bedrijfswoning, op bouwperceel
Omvang bouwperceel	Op situatie toegesneden	Op situatie toegesneden
Horecabedrijven	Horecabestemming	Specifieke horecabestemming
Bedrijfsgebouwen	Op situatie toegesneden bouw-mogelijkheden, geen uitbreidings-mogelijkheden	Bedrijfsgebouwen op bouwperceel, binnen bouwvlak Op situatie toegesneden bouw-mogelijkheden, beperkte uitbreidingsmogelijkheden
Bedrijfswoning	1 bedrijfswoning, op bouwperceel	1 bedrijfswoning, op bouwperceel
Wonen + bedrijf		
Wonen i.c.m. ondergeschikt beroep/bedrijf	Beroep aan huis bij recht toegestaan	Beroep/bedrijf aan huis bij recht toegestaan
Wonen i.c.m. neven-geschikte bedrijfs-functie	Mogelijk bij vm. boerderijpand	Zie hieronder bij onderdeel Nieuwe niet-agrarische bedrijven

¹⁵ discussiepunt
Concept, versie 5 april 2011

Nieuwe bedrijven Nieuwe niet-agrarische bedrijven	Nieuwe vestiging niet-agrarisch bedrijf alleen mogelijk in vm. boerderijpand binnen bestaande bebouwing	Nieuwe vestiging niet-agrarisch bedrijf mogelijk in vm. boerderijpand binnen bestaande bebouwing ¹⁶
Functieverandering	Specifieke bedrijfsbestemming kan worden veranderd in andere specifieke bedrijfsbestemming binnen vergelijkbare milieucategorie Bedrijfsfunctie kan worden gewijzigd in wonen, agrarisch bedrijf	Specifieke bedrijfsaanduiding kan worden gewijzigd in andere bedrijfsaanduiding Bedrijfsfunctie kan worden gewijzigd in wonen

5f. natuur

5f1. beleid voor natuur in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

Hierboven is al vermeld dat de bezuinigingen het rijksbeleid voor de natuur bijzonder grote gevolgen zal hebben, maar dat deze nog niet precies bekend zijn. Momenteel kan daar nog geen rekening mee gehouden worden. Het ligt in de verwachting dat er in de loop van 2011 meer duidelijkheid komt. Uiteraard zal alsdan worden getracht met het maken van het (voor) ontwerpbestemmingsplan op de actuele situatie in te spelen.

Wel staat vast dat rekening kan worden gehouden met een uitbreiding van particulier natuur beheer. Er kan voor gekozen worden om de gronden die door particulieren als natuur worden beheerd niet – meteen – de bestemming ‘natuur’ te geven. Een natuurbestemming betekent ten opzichte van, bijvoorbeeld, de agrarische bestemming een daling van de economische waarde.

5f2. ‘discussiepunten’ natuur

Een vraagpunt is met name hoe terreinen met particulier natuurbeheer te bestemmen, als ‘natuur’ of ‘agrarisch – cultuurgrond’.

Bestemmingsregeling particuliere beheerde natuurgebieden

- alleen door natuur- en landschapsbeschermingorganisaties beheerde gebieden krijgen een bestemming natuur;
- ook particulier beheerde natuurgebieden krijgen een bestemming natuur.

5f3. schema ‘regelgeving’ natuur

onderwerp	Huidige regeling	Uitgangspunt komende regeling
Natuurgebieden	Natuurgebied, in principe geen bebouwing	Natuur ¹⁷ , in principe geen bebouwing
Niet-ecologische functies	Medegebruik andere functies mogelijk, o.a. agrarisch, recreatie, waterhuishouding	Medegebruik andere functies mogelijk, o.a. agrarisch, recreatie, waterhuishouding
Functieverandering	Wijziging naar agrarische functie of bos is mogelijk	Wijziging naar agrarische functie of bos is mogelijk

¹⁶ discussiepunt

¹⁷ discussiepunt

Bedrijfsgebouwen (betreft alleen It Fryske Gea)	Bedrijfsgebouwen op bouwperceel Ruime bouwmogelijkheden bedrijfsgebouwen: max. goot- (4 of 6 m) en bouwhoogte (15 m), dakhelling 40 – 60 ^o	Bedrijfsgebouwen op bouwperceel Bouwmogelijkheden afgestemd op situatie ter plaatse
Bedrijfswoning (betreft alleen It Fryske Gea)	1 bedrijfswoning, op bouwperceel	1 bedrijfswoning, op bouwperceel

5g. landschap

5h1. beleid voor landschap in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied.

In het bestemmingsplan zal een globale tweedeling van het landschap worden gehanteerd: open landschap en woudenlandschap/coulistlandschap. Binnen het woudenlandschap wordt een aantal deellandschapstypen onderscheiden.

Het plan zal regels geven, gericht op het behoud en/of de ontwikkeling van deze landschapstypen. Die regels zullen vaak worden opgenomen in de regels voor specifieke bestemmingen zoals 'agrarisch – cultuurgrond', 'wonen', 'water'.

De regelgeving met betrekking tot het landschap, voor zover betrekking hebbend op agrarisch gebied binnen het NLS de Noardlike Fryske Wâlden, wordt afgestemd met de regels die de andere NLS gemeenten in hun nieuwe bestemmingsplannen buitengebied zullen opnemen.

Met het oog op de inpassing van bouwwerken in het landschap zullen aanvullende regels worden opgenomen waarmee zo nodig sturing kan worden gegeven aan de situering e.d. van gebouwen. De Welstandsnota wordt zo nodig afgestemd op het beleid in het nieuwe bestemmingsplan.

5g2. 'discussiepunten' landschap

Een vraagpunt m.b.t. de inpassing van bouwwerken in het landschap is, of daarvoor (extra) regels in het plan moeten worden opgenomen. Parallel daaraan komt de vraag naar voren of de Welstandsnota moet worden aangepast en of in bepaalde situaties gewerkt moet worden met beeldkwaliteitplannen.

Inpassing bebouwing in het landschap

- geen (extra) regels t.b.v. inpassing in het landschap;
- wel (extra) regels t.b.v. inpassing bebouwing in het landschap;
- Welstandsnota niet aanpassen;
- Welstandsnota aanpassen en in voorkomende gevallen werken met beeldkwaliteitplannen.

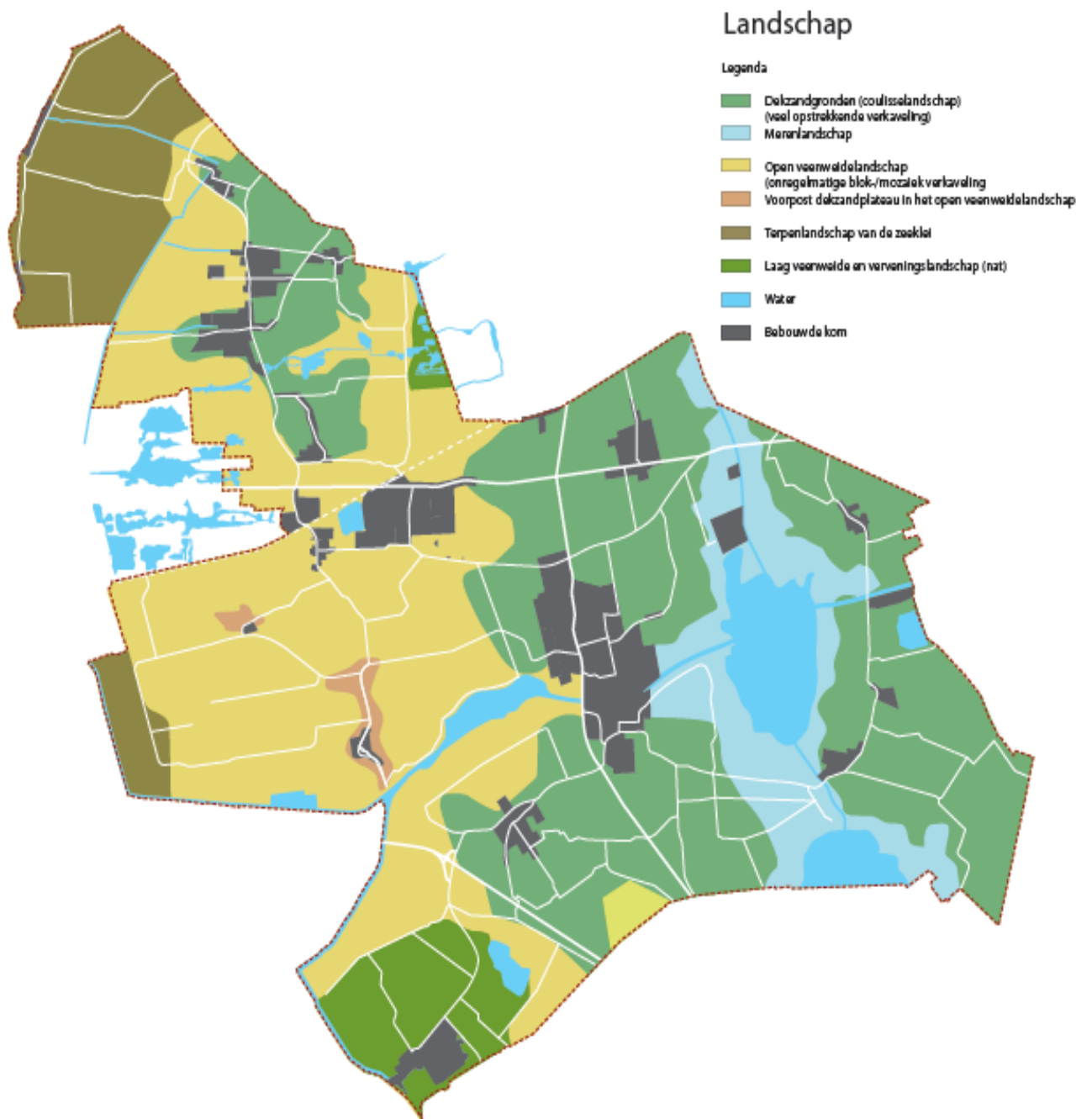
5g3. schema 'regelgeving' landschap

onderwerp	Huidige regeling	Uitgangspunt komende regeling
Landschapstypen	Twee typen landschap: woudenlandschap open landschap	Drie typen landschap: woudenlandschap half open landschap open landschap
Kenmerken woudenlandschap	Perceelscheidingen met houtsingels en/of dykswâlen	Deelgebieden met specifieke kenmerken Perceelscheidingen met houtsingels en/of dykswâlen

	Ontginningsrichting Verkavelingspatronen Lengte/breedteverhoudingen Kavelgrootte	Ontginningsrichting Verkavelingspatroon Lengte/breedteverhoudingen Kavelgrootte Bebouwingspatroon Structuren /structuurlijnen
Kenmerken open landschap	Openheid, geconcentreerde opgaande erfbeplanting Perceelscheidingen door sloten Ontginningsrichting Verkavelingspatronen Lengte/breedteverhoudingen Kavelgrootte	Deelgebieden met specifieke kenmerken Openheid, geconcentreerde opgaande erfbeplanting Perceelscheidingen door sloten Ontginningsrichting Verkavelingspatronen Lengte/breedteverhoudingen Kavelgrootte Bebouwingspatroon Structuren/structuurlijnen
Kenmerken half open landschap		Afwisseling van open en beboste percelen Vervagen/verdwijnen ontginningsrichting, verkavelingspatronen, e.d.
Bescherming kenmerken woudenlandschap	Aanlegvergunning nodig voor o.a. verwijderen/wijzigen etc. dykswâlen, kavelpatroon, sloten met singels; kapvergunning nodig voor hout-singels; toetsingscriteria o.a. ontginningsrichting, verkavelingspatroon, kavelgrootte, kwaliteit singels	Omgevingsvergunning nodig voor o.a. verwijderen/wijzigen dykswâlen, houtsingels, etc. Toetsingscriteria o.a. verkavelingspatroon, structuren, gemiddelde kavelgrootte deelgebied, kwaliteit singels/dykswâlen
Bescherming kenmerken open landschap	Aanlegvergunning nodig voor o.a. wijzigen kavelpatroon, aanbrengen opgaande beplanting Toetsingscriteria o.a. verkavelingspatroon, kavelgrootte	Omgevingsvergunning nodig voor o.a. wijzigen kavelpatroon, aanbrengen opgaande beplanting Toetsingscriteria o.a. verkavelingspatroon, kavelgrootte, structuren
Bescherming kenmerken half open landschap		Omgevingsvergunning nodig voor o.a. aanbrengen opgaande beplanting, verwijderen opgaande beplanting Toetsingscriteria o.a. oppervlakte aan te brengen/te verwijderen beplanting

landschapstypen volgens Structuurvisie

BIJLAGE 1

Overzicht aantal landbouwbedrijven in Tytsjerksteradiel

				Regio's	Tytsjerksteradiel			
Onderwerpen				Perioden	2000	2007	2008	2009
Aantal landbouwbedrijven, totaal				aantal	380	318	312	311
Grondgebruik	Areaal grondgebruik	Grondgebruik, totaal		are	1 085 769	1 213 748	1 186 752	1 218 811
Akkerbouw	Areaal akkerbouw	Akkerbouw, totaal			67 080	129 101	141 114	138 444
		Granen			3 065	11 740	11 413	7 702
		Aardappelen			150	553	809	660
		Akkerbouwgroenten			33	-	-	-
	Aantal bedrijven met akkerbouw		aantal	96	100	107	107	
Tuinbouw open grond	Areaal tuinbouw open grond	Tuinbouw open grond, totaal		are	1 293	546	642	683
		Tuinbouwgroenten			129	35	35	50
		Bloemen en sierplanten	Bloemen en sierplanten, totaal		488	160	166	154
		Blijvende teelt	Blijvende teelt, totaal		676	351	441	479
	Aantal bedrijven met tuinbouw open grond		aantal	10	8	7	9	
Tuinbouw onder glas	Areaal tuinbouw onder glas	Tuinbouw onder glas, totaal		m2	2 400	5 300	2 100	2 100
		Glasgroenten			500	900	900	900
		Bloemen en sierplanten	Bloemen en sierplanten, totaal		1 700	1 100	1 100	1 100
		Blijvende teelt	Blijvende teelt, totaal		200	3 300	100	100
	Aantal bedrijven met tuinbouw onder glas		aantal	3	2	1	1	
Graasdieren en grasland	Aantal graasdieren en areaal grasland	Paarden en pony's			645	836	883	915
		Rundvee	Rundvee, totaal		26 573	24 886	25 659	25 782
		Schapen			15 953	19 340	18 389	14 966
		Geiten			681	763	743	760
	Blijvend en natuurlijk grasland		are	984 100	1 023 499	1 005 654	1 034 866	
Hokdieren	Aantal hokdieren	Varkens	Varkens, totaal	aantal	4 630	2 197	1 790	1 616
		Kippen	Kippen, totaal		285 060	277 500	361 000	429 000
	Aantal bedrijven met hokdieren			17	9	8	8	

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 15-3-2011